Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 20 (1722) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК 14 МАЯ 1989 г. ЦАНА 40 зл.

Рок-гурт „Уліс“. Злева: Вячаслаў Корань, Кірыл Шэвандо, Сяржук Краўчанка і Андрэй Патрэй.

„Уліс“ з Мінска

МОЛАДА, СУЧАСНА, ПА-БЕЛАРУСКУ

Гэты рок-гурт яшчэ раз пераконвае, што культура — гэта непарыўны ланцуг з'яў і падзей, у якім важным з'яўляецца кожнае звяно, каб была цэласць. У тым ліку і рок-музыка, якая нямала каму здаецца яшчэ не больш як „гульнямі з завуголляў“.

Ледзь паспеў у Беластоку з'явіцца ў выданні Яна Максімюка беларускі пераклад „Уліса“ Джэймса Джойса (хай сабе і мізэрным тыражом), як у друку БССР пачалі з'яўляцца водгукі, рэцэнзіі на яго („Чырвоная змена“, „Літаратура і мастацтва“, „Нёман“). У сваю чаргу іх не маглі не заўважыць тыя, хто, нягледзячы на татальна рускамоўную адукацыю, чытае па-беларуску з захапленнем. Сярод іх аказаліся і рокеры, натуральна. А значыць і ў беларускім грамадстве ўсё як у людзей. Хвароба хваробай, а жыццё буяе.

Калі басісту Сяржуку Краўчанку давялося здабыць і прачытаць унікальны экземпляр беларускага „Уліса“, ён усклікнуў: „Эўрыка! Ёсць назва для нашага гурта, якая завершыць канцэпцыю яго іміджа, — „Уліс“. Падарожжа ў саміх сябе і беларусам верне Беларусь“. Яго думку падзялілі і тыя, хто ў пачатку 1989 года пакінуў разам з ім „Бонду“ — гітарыст Вячаслаў Корань і светлатэхнік Валеры Цяніцкі (у „Бондзе“ іх вакансію занялі двое — Мікола Логінаў і Андрэй Хмяльніцкі), і тыя, хто далучыўся да ідэі новага рок-гурта — вакаліст Андрэй Патрэй, барабаншчык Кірыл Шэвандо і Сяржук Махаў (флейта).

Ужо першыя рэпетыцыі калектыву прывабілі да „Уліса“ ўвагу журналістаў. Знакамітыя інструменталісты, натхнёныя тэкставікі (на гэтую ролю заахвоціліся ў „Уліс“ Фелікс Аксёнцаў і Фёдар Кашкурэвіч), грунтоўная творчая платформа абяцалі нямала перспектыў. Але памятаю, як Сяржук Краўчанка ўгаворваў прадстаўнікоў прэсы не спяшацца з авансамі: „Не трэба гнаць коней. Мне здаецца, мала таго, што вам спадабалася наша ідэя. Ды раптам яна з якоесьці прычыны не ўвасобіцца. Будзе ж ганьба не толькі нам, а ўсяму беларускаму рок-руху. Вось адбудуцца канцэрты, запішам касету — тады, паслухаўшы ўсё грунтоўна, і выказвайце свае думкі, пішыце, што хочаце“.

Угаварыў. І тыя сціпла чакалі. Але якое ж здзіўленне адчулі ўсе, калі з-за сямю бугроў у адным з лютаўскіх (1989) выпускаў праграмы „На музычных мерыдыянах“ радыёстанцыі „Свабода“ Сяржук Краўчанка даваў інтэрв'ю Васілю Крупскаму (відаць, зрабіў выключэнне са сваіх правілаў, бо не кожны ж дзень тэлефануюць з Мюнхена), падрабязна раскрываў творчую канцэпцыю рок-гурта „Уліс“, аналізаваў патэнцыял беларускай рок-плыні ўвогуле.

Усё ж такі творча распрацаваная адраджэнская ідэя, яе грунтоўнасць аказаліся настолькі прывабнымі для спецыялістаў, што гарантавалі цікавы аб'ект увагі яшчэ перад тым, як з'явіліся вынікі.

А вынікі ж і з'явіліся неўзабаве.

Першыя канцэрты ў сакавіку таго ж года сталі пачаткам трыумфу. Зрэшты, публіка сустракала новае імя насцярожана (ведама, калі аб'яўляюць: „А зараз першы раз выйдзе на сцэну рок-гурт „Уліс“), але праводзіла бурнымі авацыямі. Бадай, ніхто так да канца і не верыў, што заявы аб „пачаткоўстве“ — гэта не жарт. Твар у твар перад публікай была сталая паўнацэнная зорка. На

(Працяг на стар. 5)

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

15 сакавіка 1989 года адбылося пасяджэнне Прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ, якое абмеркавала шэраг істотных спраў, у тым ліку нашу прысутнасць у надыходзячых выбарах у Сейм і Сенат. Здзіўленне выклікаў факт, што для нацыянальных меншасцей пры падзеле мандатаў не прадбачана ніводнага месца. Відаць, лічаць нас сілай, якая здолее перамагчы ў выбарнай канфрантацыі з прызнанай апазіцыяй. А мо прыйшлі да вываду, што нас увогуле няма?

Члены Прэзідыума выслухалі інфармацыю аб падрыхтоўцы конкурсу беларусаведы, першы этап якога для студэнтаў быў праведзены 16 сакавіка ў Варшаве і Беластоку. Фінал конкурсу запланаваны на месяц май.

Прэзідыум разгледзеў стан падрыхтоўкі беларускага календара на 1990 год. Матэрыялы, уключаныя ў яго, паводле выказванняў прысутных, маглі б паспяхова публікавацца ў навуковым зборніку. Рэдактару календара, а ім з'яўляецца Яўген Мірановіч, прапануецца ўключыць матэрыял, які б адлюстроўваў жыццё Беласточчыны. Прэзідыум вырашыў пачаць працу над календаром на 1991 год, каб пазбегнуць сёлетняй сітуацыі, калі каляндар выйшаў з друку ў сакавіку.

Адабрэнне з боку членаў Прэзідыума выклікаў праект надпісання дагавору на бездэвізны турыстычны абмен моладзі і членаў БГКТ з арганізацыямі ў БССР. Беларуская моладзь Беласточчыны да гэтай пары не мела такой магчымасці. Пры нагодзе абмяркоўвалася пытанне заснавання турыстычнай базы БГКТ, без якой немагчыма весці турыстычную дзейнасць.

З добразычлівай ацэнкай сустрэлася прапанова правядзення конкурсу „Хроніка мясцовасці“. Мэтай конкурсу будзе зацікаўленне моладзі і жыхароў вёсак, мястэчак і гарадоў роднай гісторыяй. У хроніках будуць адлюстраваны ўспаміны тых людзей, якія памятаюць адлеглы гістарычны час.

Былі таксама разгледжаны прапановы аб узнагароджанні заслужаных дзеячоў Беларускага таварыства.

Віктар Стахвюк

Карэспандэнцыя з Мінска

ВЕДАЦЬ І АБАРАНЯЦЬ КАРЭННІ

(Заканчэнне)

Цяжкасці адаптацыі... Расказвалі мне беларусы ў краіне срэбра: мыкаў гора „пан сахі і касы" ў тым хваленым краі „малочных рэчак з кісельнымі берагамі". Жабраваў, асабліва ў першыя моманты эміграцыі, у сталічным раёне Нуэва-Пуэрта, карчаваў сэльву-джунглі, каб на сваёй чакры (невялікая гаспадарка) вырошчваць тытунь, бавоўну, парагвайскі чай, атрымліваючы за гэта грошы. Хочаш не хочаш, а навучышся палітычнай эканоміі. Эканамічныя крызісы адбіваюцца ў першую чаргу на становішчы немаёмаснай часткі грамадства, гэта значыць імігрантаў. Адзін мой знаёмы старшыня клуба кінуў неяк: „У гэтым грамадстве хто лаўчэй абмане, той і мае..."

Суайчыннікі сумна ківалі галовамі: можа Бог і любіць Амерыку, але яна, пераборлівая, яўна аддае перавагу багатым. Іх, тых хто напаткаў сваю асабістую Эльдарада ў многатысячнай абшчыне савецкіх грамадзян Аргенціны, я не сустракаў. Ды, кажуць, з дзесятак заможных людзей набярэцца. Асноўная ж маса беларускіх імігрантаў-пралетарыяў, гаспадары маленькіх майстэрань па дрэваапрацоўцы (выраб мэблі), ткацтву, рамонту і абслузе аўтамашын. Недзе ў трэцім пакаленні праглядаецца хоць і „квёлая", але праслойка інтэлігенцыі, якая чамусьці мала бачная ў грамадскім жыцці таварыстваў.

Багата добрых і разумных пажаданняў гучала на нашых сустрэчах з аргенцінскімі сябрамі. І ні адна прамова не абыходзілася без звароту да міру, да неабходнасці змагацца супраць вайны. Тады, калі ў Савецкім Саюзе шугала полымя Вялікай Айчыннай, у краіне гауча разгарнуўся шырокі патрыятычны рух.

У клубе імя М. Горкага пажылыя суайчыннікі дзяліліся са мною ўспамінамі: „Мы шылі, вязалі, кушнерылі, займаліся шавецтвам у Беларускім дэмакратычным камітэце дапамогі СССР (БДК)."

Камітэт налічваў 5 тысяч членаў і 36 падкамітэтаў. За час свайго існавання ён накіраваў у СССР 435.316 песа, 125 скрынь адзення і 17.500 пар абутку. А ўся беларуская калонія з чэрвеня 1941 года па кастрычнік 1946 аказала Радзіме дапамогу на суму больш аднаго мільёна песа. А побач у аргенцінскіх партах стаялі гітлераўскія субмарыны, заходзілі на запраўку караблі са свастыкай. Дэ юрэ абвясціўшы нейтралітэт у вайне, дэ факта аргенцінскі ўрад падтрымліваў з нацысцкай Германіяй цесныя сувязі.

Стрыжаныя пад Hitlerjugend юнцы з нямецкіх калоній гразіліся перавешаць усіх славян у Буэнас-Айрэсе, як гэта рабілі нацысты на Усходзе.

Сёння любоў да Радзімы набыла новы сэнс. Ён у тым, каб адвесці тэрмаядзернае вастрыё ад сэрца чалавецтва. Яно, вастрыё, не будзе выбіраць, дзе ты жывеш, у Старым ці Новым свеце. Таму пры федэрацыі дзейнічае камісія „Савецкія грамадзяне Аргенціны — у абарону міру", якая з'яўляецца структурнай адзінкай сусветна вядомага руху гэтай дзяржавы „Заклік ста ў імя жыцця".

...Другі адрас: горад Берыса, клуб „Восток". Да сталіцы 60 кіламетраў.

Сам горад не зусім звычайны. 70 працэнтаў яго жыхароў — імігранты з розных краін свету, за ім замацавалася назва „сталіца імігрантаў".

Адна дэталь. Клуб „Восток" амаль цалкам з'яўляецца суполніцтвам выхадцаў з Беларусі. І, бадай, Дзям'ян Дзенісеня меў рацыю: калі так, то як гэта, каб у беларускага клуба і не было свайго нацыянальнага флага? У 1983 годзе прыехаў ён у Мінск, зайшоў у Таварыства „Радзіма" і там паўтарыў гэтае пытанне. Прывёз суайчыннік дарагую рэліквію ў Берыса. „Сёння ходзім на дэманстрацыі пад беларускім флагам", — паведаміў мне Дзям'ян Дзенісеня. А я зразумеў, што для Дзям'яна і яго сяброў флаг не проста сімволіка. Ён дазваляе тым, хто жыве ўдалечыні ад Радзімы, яшчэ мацней адчуць сваю повязь з роднай беларускай зямлёй. Добра напісала на гэты конт мясцовая газета „Эль мунда дэ Берыса" ў нататках, прысвечаных дзейнасці клуба „Восток": „Ведаць і абараняць свае карані — значыць абараняць само жыццё".

А вось з бярозкамі Дзям'яну не пашанцавала. У 1938 годзе прывёз ён з Бацькаўшчыны тры дрэўцы. Два адразу не прыжыліся, а трэцяе сохла, сохла і самлела. Вырвалі іх з роднай глебы, пазбавілі жыватворных сокаў, а чужая вярнуць да жыцця не здолела.

Газета федэрацыі „Родной голос" адгукнулася на падзеі артыкулам яе рэдактара, нашай зямлячкі, Марыі Лабыр. У ім ёсць такія радкі: „Прыезд дэлегацыі мы з радасцю прынялі як узнагароду Радзімы, як знак таго, што яна клапоціцца пра нас, ведае і адабрае ўсё прагрэсіўнае і высакароднае, што створана нашым калектывам за гады працы на гасціннай аргенцінскай зямлі".

За два тыдні знаходжання ў Аргенціне дзесяткі людзей сталі нашымі знаёмымі. Здараліся і незапланаваныя сустрэчы.

...Трапіў я ў краму. Гандляр, дапытаўшыся адкуль я, ажно засвяціўся ўвесь. Гукнуў яшчэ некалькі чалавек. Мяркую, усім пад трыццаць. Нарадзіліся ў Аргенціне, а бацькоўская пупавіна засталася на Украіне, у Беларусі. Хлопцы па-руску ні слова, ні паўслова. А я, на тую бяду, спяшаўся. Яны ж мяне ледзьве за рукаў не хапалі. „Дзе больш за ўсё лес расце? Колькі месяцаў снег ляжыць? Адкуль ведаеш іспанскую мову, не можа быць, каб у Расіі яе вучылі". Ні разу так блізка, кажуць, чалавека з „Саветаў" не бачылі. У іх вачах мільгала зайздрасць. А хлопцы раптоўна здаліся мне пасынкамі: як ты хораша, буйна ні квітней, якім бы вялікім ні быў твой асабісты рахунак у банку, усё роўна ад дрэва адрознівацца будзеш. Пасынкі на чужым дрэве... дарма, што гасцяком прысяброўваецца да беларускіх „Міхась". „Янка" фанабэрыста-іспанскае кананізаванае „дон". Дон Мігель, дон Хуан. Бясспрэчна, асіміляцыя — працэс непазбежны, як і тое, што культура нашых суайчыннікаў, а значыць і нашага народа, уплывае на фармаванне агульнанацыянальнай культуры Аргенціны і, канешне, відазмяняючыся, становіцца яе часткаю. Старшыня федэрацыі культурных таварыстваў савецкіх грамадзян Аргенціны У. Голыш сказаў на адным з вечароў: „Клубы — не толькі носьбіты многанацыянальнай савецкай культуры, але і яе папулярызатары".

...Развіталіся мы з хлебасольнымі землякамі ў клубе „Дняпро". Акурат тады ў Аргенціне адзначалі Дзень сябра. Што казаць, усе дні знаходжання сярод землякоў зліліся для нас у адзін бесперапынны Дзень сяброўства.

З гэтым багажом мы і збіраліся дадому-дахаты. Не, не забыліся нашыя супрацоўнікі ў Аргенціне пра Бацькаўшчыну. З чыстым сэрцам і добразычлівымі дзеяннямі імкнуцца не губляць, прымнажаць з ёю сувязі.

Кастусь Шалястовіч

Ганарар на Беларускі музей у Гайнаўцы.

ПОГЛЯДЫ

А ЧАМУ МЫ НЕ МОЖАМ?

Аб нашых агульных „цяжкіх беларускіх справах" любім мы многа гаварыць. Любім збірацца ды заглыбляцца ў безнадзейныя дыскусіі. Не ўсведамляем пэўна, што гэтым прадаўжаем пакаленне сярэдневяковых схаластыкаў. Наракаем і наракаем на свой лёс і нат не заўважаем, што час праходзіць міма і што застаемся „дзесяць гадоў за неграмі". Выходзіць, што часта не разумеем, ці не хочам разумець патрэбы павышэння ўзроўню форм нашага культурнага жыцця, каб былі яны канкурэнтнымі ў адносінах да заліваючай нас субкультуры з Захаду і эрзацу польскай культуры. Зразумелі гэта даўно нашы браты па нядолі — украінцы. Іх расцярушанне па ўсіх кутках Польшчы, здавалася б, не спрыяе іх аўтэнтычнаму культурнаму развіццю. Усё ж такі...

Вось у маіх руках касета з песнямі ўкраінскага калектыву „Чумакі", які дзейнічае ў Шчэціне. Касета была найграна ў тамашняй радыёстанцыі ў 1988 годзе. Афармленне касеты сапраўды „класнае" — каляровы здымак калектыву, спіс песень і пералік членаў групы. Кіраўнік „Чумакоў" Раман Радзівановіч, гэты несумненны музычны аўтарытэт, спявае таксама ў вядомым хоры „Жураўлі". Музыка „Чумакоў" амаль беззаганная, добрая аранжыроўка песень. Але не думайма, што касета тая была „маннай з неба". За яе выпускам стаіць сапраўдны труд украінскіх дзеячоў са Шчэціна і бадай найбольш — патрыятычная пастава членаў калектыву.

Калі ўсведамляю сабе, што ў Гданьску выйшла ўкраінская касета і ў Варшаве, а плёнкі нашых братоў разыходзяцца ў шырокую публіку (напр. „Лэмковына"), ахоплівае мяне халерная зайздрасць за іхнюю аператыўнасць, што яны могуць, а мы — не...

Ды што ў нас сапраўды вартага ўвагі? „Дубіны"! Так, бясспрэчная іх роля ў вяртанні многіх беларусаў да свае культуры. Але цяпер патрэбны ўжо новыя формы, каб мець з чым паказацца шырэй. Напэўна наша агульная справа ў тым, каб заходняя, класнай маркі апаратура, якую атрымалі „Дубіны" ад нашых суродзічаў з Канады, была належным чынам выкарыстана для стварэння беларускай эстрады, дзе гралася б і добрая фальклорная музыка і добрая рок-музыка, ды й не толькі. „Бонда" дала нам прыклад, што рок можна добра іграць і спяваць па-беларуску і хіба не ёсць гэта абразаю для народных традыцый.

Вядомая справа — каб граць добра, трэба ўмець граць. А для таго патрэбна адукацыя.

Дык, браты-музыканты, што тоіцеся ў варшаўскіх ці іншых акадэміях і кансерваторыях, калі ў вас яшчэ дух беларускі не пагас, бярыцеся за работу, зрабіце ўрэшце беларускі рынак песн ў польскай краіне!

Пастыдаліся б украінцаў. Яны робяць, а мы не можам?

Даніла Сядкоўскі,
Падгайнікі

А ШТО, КАЛІ Б...

Адзін мой знаёмы з Познані, калі вяртаецца з адпачынку ў Плёсках, заўсёды расказвае пра свае назіранні, якія зрабіў — і то штогод новыя — у тым, на яго думку, экзатычным кутку Польшчы. Многія прыезджыя цікавяцца мясцовымі звычаямі, часам заглядаюць у царкву, у сялянскія хаты, а некаторыя, як мой знаёмы, і ва ўсялякім святкаванні мясцовых жыхароў удзельнічаюць...

Калі знаёмы пералічвае свае прыгоды, я задумваюся: ці не варта нам зацікавіцца тымі асяродкамі і базамі адпачынку, што знаходзяцца на абшары з беларускім насельніцтвам? Ці Беларускае таварыства не магло б дапамагчы там адпачываючым пазнаёміцца з асаблівасцямі беларускага рэгіёна? Можна было б у вітрынах памясціць інфармацыі аб гістарычна-нацыянальна-фальклорным багацці ваколіцы, сказаць пра помнікі беларускай даўніны, пра сённяшні стан культуры. Напісаў я пра гэта Пятру Байко, а ён у адказ заахвочвае разгледзець магчымасць стварэння асяродкаў поўнасцю беларускіх: з беларускай кухняй, з беларускім абслугоўваннем і г.д. Можна задумвацца, ці такая прапанова рэальная? Усё залежыць ад умоў. Але падумаць пра гэта некалі ж трэба...

А. Маўчун

ГОСЦІ СА СЛОНІМА Ў БЕЛЬСКУ

Нядаўна бельскі беларускі ліцэй імя Браніслава Тарашкевіча наведала група вучняў і настаўнікаў (36 чалавек) з сярэдняй школы № 3 ў беларускім горадзе Слоніме.

Сяброўства паміж гэтымі школамі пачалося яшчэ некалькі месяцаў раней, пасля пабыўкі групы настаўнікаў з Беларусі на Беласточчыне. Тады ж беластоцкі куратар Эдвард Крынскі правёз замежных настаўнікаў па некаторых школах нашага ваяводства. І настаўнікам са Слоніма вельмі спадабаўся беларускі ліцэй.

Нядоўга пасля таго ў бельскі ліцэй прыехала 10-асабовая група слонімскіх настаўнікаў. Завязалася сяброўства. Затым адбыўся рэвізіт бяльчан у Слонім — група настаўнікаў і 30 вучняў пабывала ў беларускім гарадку і пазнаёмілася з вельмі прыгожай і слаўнай на Беларусі школай. У прыгожых сучасных будынках — добра абсталяваныя кабінеты, навейшыя і самыя сучасныя навуковыя дапаможнікі і, галоўнае, у гэтай школе вельмі высокі ўзровень навучання. Нездарма, як расказвалі прыехаўшыя нядаўна госці, у іх школе ў маі меў адбыцца Усесаюзны семінар настаўнікаў, на якім спадзяваліся бачыць найвышэйшых прадстаўнікоў Савецкага ўрада. Усё гэта сведчыць аб рангу школы, аб яе дасягненнях у навучанні і выхоўванні моладзі.

І вось 32 вучні і 4 настаўнікі былі госцьмі бельскага ліцэя.

Сустрэлі гасцей тут вельмі сардэчна. Як і ў Слоніме, начаваць іх разабралі нашы ліцэісты па сваіх хатах, у свае сем'і. Усе былі задаволены. Тут і беларуская сардэчнасць і наша гасціннасць. А галоўнае, так найпрасцей і найхутчэй завязваюцца знаёмствы, сяброўствы, так цікавей і прыямней пазнаваць звычаі і жыццё сяброў. А ці ж гэта не галоўнае ў будучым трывалым сяброўстве?

А ў школе — тры дні супольных мерапрыемстваў. Госці пабывалі на ўроках, а на вялікім перапынку ім спяваў школьны калектыў „Крынічка". Пасля разам гулялі па горадзе, наведалі могілкі савецкіх салдат, якія загінулі, вызваляючы Бельскую зямлю ад фашызму. А вечарам — супольныя танцы, відэатэка, гульні.

Адзін дзень госці прысвяцілі паездцы ў Беласток. Яны пазнаёміліся з нашым горадам, пабывалі ў Беларускім таварыстве. Там адбылася іх сустрэча з беларускім пісьменнікам і старшынёй ГП БГКТ Алесем Барскім. А на развітанне з Беластокам зрабілі памятны здымак на сходах нашага слаўнага палаца Браніцкіх.

У суботу, калі ў школе было больш вольнага часу, адбыліся спартыўныя спаборніцтвы. Каманды гасцей і гаспадароў спаборнічалі па баскетболу і па шахматах, а пасля абеду члены Таварыства польска-савецкай дружбы прымалі гасцей пры самавары. Дзяўчаткі напяклі пірагоў. Частаваліся. А потым усе так расспяваліся, разгуляліся, што доўга не хацелася разыходзіцца.

Паехалі нашы госці дадому (а былі гэта лепшыя па вучобе дзесяцікласнікі) з думкай аб новых сябрах у сэрцы, удзячныя, як казалі, гаспадарам за гасцінны прыём і з цвёрдым намерам працягваць і ўмацоўваць сяброўства і новыя знаёмствы.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

Памятны здымак гасцей са Слоніма на сходах беластоцкага палаца Браніцкіх.

КОНКУРС БЕЛАРУСАВЕДЫ

ДЛЯ ВУЧНЯЎ СЯРЭДНІХ ШКОЛ

„Старажытная Беларусь"

Арганізацыйны камітэт конкурсу беларусаведы паведамляе, што першы этап конкурсу для вучняў сярэдніх школ адбудзецца 16 чэрвеня (пятніца) у 11 гадзін адначасова ў Бельску-Падляшскім (у ліцэі імя Б. Тарашкевіча) і ў Гайнаўцы (у ліцэі № 10). Ніжэй падаем да ведама ўдзельнікаў пытанні па тэме конкурсу, якія будуць выкарыстаны арганізатарамі як на першым этапе конкурсу (пісьмовым), так і на фінальным (вусным). На першым этапе конкурсу ўдзельнікі пішуць адказы на тры выбраныя імі пытанні (арганізатары са свайго боку ставяць адзін варунак: кожнае пытанне мусіць быць выбрана з іншага дзесятка). Адначасова напамінаем, што асноўнай крыніцай фактаграфічнага матэрыялу, якога датычыць конкурс, з'яўляецца нарыс Міколы Ермаловіча „Старажытная Беларусь", апублікаваны ў мінулым годзе ў мінскім часопісе „Маладосць". Пытанні для конкурсу апрацаваў Янка Мордань.

1. Раскажы аб племені дрыгавічоў і падай тэрыторыю іх пасялення на беларускай зямлі.

2. Раскажы аб племені крывічоў і падай тэрыторыю іх пасялення на беларускай зямлі.

3. Раскажы аб племені радзімічаў і падай тэрыторыю іх пасялення на беларускай зямлі.

4. Якія плямёны апрача дрыгавічоў, крывічоў і радзімічаў засялялі беларускую зямлю і мелі ўплыў на фармаванне беларускага народу? Назаві гэтыя плямёны, азнач месца іх пасялення ды ролю, якую адыгралі ў станаўленні беларускай нацыі.

5. Значэнне Полацка ў старажытнарускай дзяржаве — Кіеўскай Русі — з сярэдзіны IX ст. да сярэдзіны X ст.

6. Рагвалод — першы полацкі князь, вядомы з гістарычных крыніц. Раскажы аб падзеях, з ім звязаных, у другой палове X стагоддзя паводле летапісных апавяданняў.

7. Узнікненне Тураўскага княства і яго лёс у сувязі з хрышчэннем Русі ў 988 годзе.

8. Постаць Рагнеды, як сімвал незалежнасці Полацкага княства і прадаўжэння дынастыі Рагвалодавічаў.

9. Раскажы аб аднаўленні Полацкага княства сынам Рагнеды — Ізяславам.

10. Падзеі ў Тураўскім княстве ў пачатку XI ст. Раскажы аб іх.

11. Княжанне Брачыслава Ізяславіча ў першай палове XI ст. у Полацкім княстве.

12. Падзеі на беларускіх землях у сярэдзіне XI ст., звязаныя з княжаннем Яраслава Мудрага ў Кіеве.

13. Постаць Усяслава Чарадзея і пачатковая яго дзейнасць.

14. Раскажы аб бітве па Нямізе і падзеях пасля яе.

15. Вяртанне Усяслава Чарадзея ў Полацк і барацьба за аднаўленне яго незалежнасці.

16. Тураўскае княства пад канец XI ст.

17. Барацьба Усяслава Чарадзея з Уладзімірам Манамахам і ўтрыманне незалежнасці Полацкага княства. Развіццё Полаччыны пад уладай Усяслава.

18. Падзеі ў Полацкім княстве пасля смерці Усяслава Чарадзея. Узнікненне Менскага княства і княжанне ў ім Глеба.

19 Барацьба Полацка за сваю незалежнасць і паражэнне ў першай палове XII ст.

20. Паступовае адраджэнне Полацкага княства ў сярэдзіне XII ст.

21. Падзеі ў Тураўскім княстве ў першай палове XII ст.

22. Смаленскае княства ў XII ст.: яго ўзнікненне, значэнне і заняпад.

23. Барацьба паміж Полацкам і Менскам з пачатку другой паловы XII ст.

24. Працэс аднаўлення палітычнага адзінства Полацкай зямлі ў другой палове XII ст. і пашырэнне ўладанняў. Барацьба з Літвой і Ноўгарадам

25 Распад Тураўскага княства на паасобныя ўдзелы ў другой палове XII ст.

26. Назаві важнейшыя гарады на беларускай зямлі ў XII ст. і раскажы аб іх ролі на фоне гістарычных падзей.

27. Раскажы пра Ефрасінню Полацкую і яе значэнне ў гісторыі культуры беларусаў.

28. Раскажы пра Кірылу Тураўскага і яго асветніцкую дзейнасць.

29. Змаганне Полацка з лівамі і крыжакамі ў пачатку XIII ст.

30. Роля Пінска ў змаганні за ўз'яднанне Тураўскай зямлі.

РАДЗІМЕ

Не буду траціць час
у кляцьбе —
Скажу я ўсё адразу:
— Сваім жыццём адной табе
Я цалкам абавязан.
Жывы бальзам крыніц тваіх
Мне ў жылы з кроўю ўліты,
І я для воч узяў сваіх
З нябёс тваіх блакіту.
Сташ на кожным кроку ты,
Як светач прад вачыма,
І без цябе мне і ні жыць,
Ні дыхаць немагчыма.
І не складу ніколі рук
Дзеля твайго я шчасця.
К табе, як змоўкне сэрца стук,
Мая любоў не згасне.
Табе, як сонцу, век плысці
Між зор у небе сінім,
Прыгожай кветкаю цвісці,
Любоў мая, Радзіма.

Мікола Грышан,
в. Рагожна

ТРЫЯЛЕТ

Паветра свежага глыну,
Ляснога водару нап'юся.
Забытай Богам Беларусі,
Паветра свежага глыну;
Паддаўшыся святой спакусе,
Я праўдзе ў вочы зазірну.
Паветра свежага глыну —
Жыву... А значыць —
спадзяюся.

Ігар Сідарук

* * *

Хто вы, што сушылі крыніцы
ды рэкі,
абвуглівалі зруб майго
калодзежа,
чаго вы хацелі?
Мабыць, каб я
не спазнаў,
што мне
чыстая
вада у сьцюдзёных
калодзежы
Памяці.
Капаю ў глыбіню,
каб знайсці сапраўдную
зямлі ваду сьвятую.
а на тую, каторай
паілі зь дзяцінства
чужыя „бацькі"
і клалі ў мае
сасьмяглыя вусны
кавалкі пякучай
маны.
Крыніцы й рэкі беззваротна
йшлі
Нямігаю у трубы пад зямлёй;
і радавалі тым мяне,
што павялічыліся
пасяўныя плошчы,
тут можна
й хаты ставіці —
усё тады
будзе ў нас.
Зараз і я сьмяюся, а дзе
я быў раней, як сушылі
крыніцы,
палілі зруб майго калодзежа?!

Уладзімір Пучынскі,
Мінск

ПРЫЕДУЦЬ ЛЯЛЬКІ З УСЁЙ ПОЛЬШЧЫ

12 мая ў Беластоку пачынаюцца III Агульнапольскія сустрэчы лялькавых тэатраў. Адбываюцца яны пад патранатам Міністэрства культуры і мастацтва, а галоўнымі арганізатарамі іх з'яўляюцца Беластоцкі ваявода, Беластоцкі лялькавы тэатр, а таксама лялькавыя аддзяленні з Беластока і Варшавы Дзяржаўнай вышэйшай тэатральнай школы імя А. Зэльвяровіча.

Гэта агульнапольскае мерапрыемства адбываецца ў Беластоку ўжо трэці раз, праз кожныя два гады, і прадбачваецца як агляд творчасці прафесіянальных лялькавых тэатраў Польшчы.

У нашай краіне працуе 31 прафесіянальны тэатр лялек, у тым ліку 28 дзяржаўных і тры прыватныя.

На сёлетні агляд прыедуць 25 дзяржаўных і адзін прыватны (з Гданьска) лялькавыя тэатры. Амаль усе спектаклі прызначаны для дзяцей малодшага і сярэдняга ўзросту. Але тры спектаклі будуць і для дарослых гледачоў. Два з іх падрыхтаваны беластоцкім тэатрам лялек.

Дзевяць дзён на сцэнах Беластока раніцай і пасля поўдня будуць адбывацца прадстаўленні — спачатку для гледачоў, а потым — у рамках агляду для журы і ўдзельнікаў. Вечарамі працаваць будуць дыскусійныя клубы і адбывацца будуць семінары. Студэнты тэатральных школ таксама ўключыліся ў агляд сваімі пастановамі — дадуць два дыпломныя прадстаўленні, а таксама пакажуць некалькі прадметных заданняў і дадуць канцэрты акцёрскай песні.

На агляд запрошаны і замежныя тэатры — з Кіева, Тбілісі і Чэшскага Цешына. Прыедуць таксама госці — прадстаўнікі арганізатараў розных фестываляў тэатраў лялек у Еўропе. Гэта зроблена з думкай, каб пракладаць дарогу лепшым польскім тэатрам і на замежныя сцэны.

Арганізатары сустрэч пастараліся, каб прыехаўшыя з усёй Польшчы і заграніцы тэатры пацешылі нашых гледачоў сваімі пастаноўкамі не толькі ў Беластоку. Амаль усе тэатры згадзіліся даць спектаклі і па-за Беластокам. Асабліва ўдалося гайнаўнам. У Доме культуры ў Гайнаўцы адбудзецца 18 спектакляў. Змогуць там дзеці-нацешыцца рознымі казкамі і цікавымі прадстаўленнямі. 16 спектакляў пабачаць жыхары Ломжынскага ваяводства, а іншыя мясцовасці Беласточчыны — яшчэ 12. Усяго разам у лялькавых тэатрах нашага рэгіёна пабывае больш 15 тысяч гледачоў. Артысты многіх лялькавых тэатраў абяцалі таксама выступіць дадаткова з уласнымі праграмамі — манадрамамі, маналогамі і іншымі малымі формамі.

Такім чынам надыходзячы тыдзень прынясе нашым малым гледачам нямала радасці. Важна толькі, каб бацькі не празявалі такой нагоды і зрабілі сваім дзецям вялікую прыемнасць, запрашаючы іх на дзіцячыя спектаклі.

„Ніва" жадае сваім чытачам шмат добрых уражанняў.

Яніна Чэрнякевіч

Свойскія малюнкі

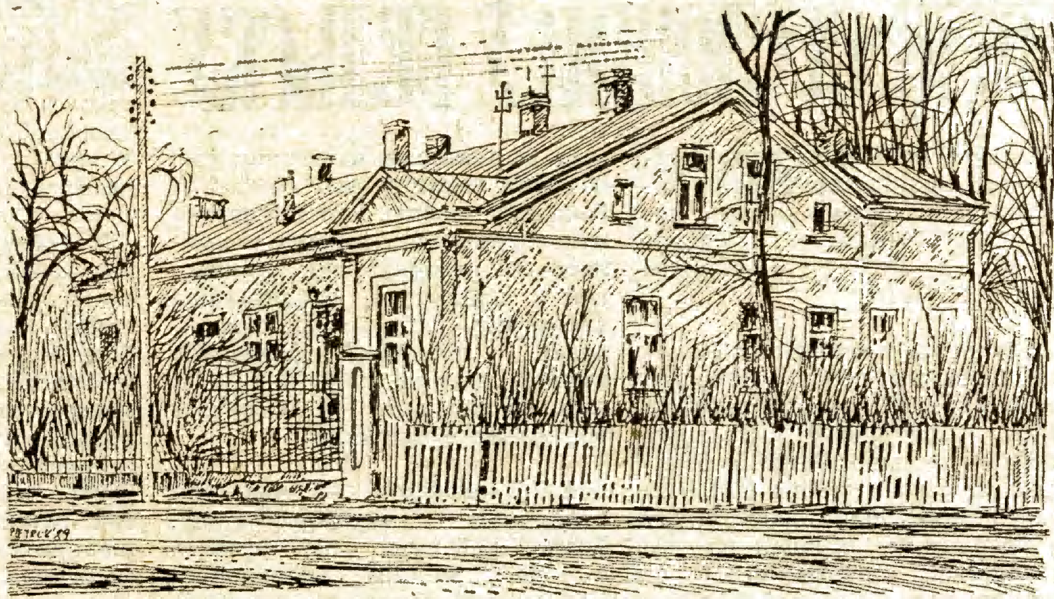

Беласток. Вул. Артылерыйская. Мал. Ул. Петрука.

Пошукі

МІРАСЛАЎ

Міраслаў сядзіць у мяккім крэсле, сумна глядзіць на шклянку з цёмнай гарбатай. Аранжавыя плямы сонца трымцяць на сценах майго пакоя (ужо захад апускаецца на Беласток), зіхацяць за шыбамі вокны шматпавярховых дамоў на вуліцы Бэма. Праз прыадчыненае фінскае акно стараецца праціснуцца вецярок, варушыць доўгія галінкі ліпкі і лісце філадэндрана (як жа яны выраслі за апошні год!), саламяныя занавескі...

Міраслаў зноў зайшоў да мяне. Дзіўны хлопец, якога я памятаю яшчэ са студэнцкага інтэрната на вуліцы Сварковай — ён прыходзіў да свае дваюраднай сястры Ізы — крэпкі, шыракаплечы, хоць невысокі, з кучаравымі кудлатымі валасамі, з вогненнымі бунтарскімі вачыма, агрэсіўны і неспакойны.

Праз восем год я не магла паверыць, што гэта ён, гэты скромны, спакойны, прыгожа апрануты і астрыжаны хлопец... Так, толькі вочы засталіся тыя ж, а словы на вуснах — аб Хрысце, аб любові, аб дружбе людзей усіх народаў на новай, чыстай зямлі без граніц, нянавісці, смерці. Мірка прывяла да мяне мая сяброўка Часлава Казлоўская, „сведак Яговы". Міраслаў быў некалькі месяцаў пасля хрышчэння. Тры гады змагаўся са сваім характарам, навыкамі і дрэннымі прывычкамі і цяпер прапаведвае са сваімі „брацьмі" і „сёстрамі" Божае Царства. Як цяжка ісці, як даўнія апосталы да незнаёмых сабе людзей, ад дзвярэй да дзвярэй, прабаваць адкрываць людскія сэрцы, прымушаць іх да хаця б хвіліны задумення над жыццём і будучыняй сістэм, якія існуюць цяпер на Зямлі. Людзі, такія як Мірэк і Чэся, могуць выклікаць насмешку і здзіўленне — хто ў сучасным матэрыялістычным свеце будзе шукаць чагосьці такога, чаго не ўбачыш, не памацаеш, не ўкусіш, не палажыш у кішэнь? Евангелле, „добрая навіна" для бедных, прыгнечаных, шэрых, у бязвыхаднай жыццёвай сітуацыі, не ведаючых нічога аб чалавеку, які жыве з табою дзверы ў дзверы, якіх залівае брудная хваля граша і нажывы... Добрая навіна новага, чыстага чалавека, новай любові да зямлі, да неба, да Хрыста — Сына Чалавечага...

Мірэк сядзіць, сумны. Праз хвіліну на яго твары будзе ўсмешка. Будзе гаварыць аб міжнародным кангрэсе сведкаў Яговы, які будзе ў жніўні правадзіцца ў Польшчы...

Але я буду памятаць, аб чым ён не скажа. Некалькі месяцаў таму знайшоў бумажнік з дакументамі (Міраслаў — вадзіцель гарадскога аўтобуса). Перадаў бумажнік уладальніку, а той падаў на Мірка ў суд. У бумажніку павінна быць нейкая сума грошай і талоны на мяса. Мірэк знайшоў бумажнік, значыць —

Беларускае ў Ленінградзе

Гутарка з Мікалаем Мікалаевым, захавальнікам рукапіснага аддзела Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі ў Ленінградзе.

Ян Максімюк: — Як вы, ураджэнец Беларусі, апынуліся ў Ленінградзе?

Мікалай Мікалаеў: — Сам я археолаг па адукацыі, закончыў універсітэт у Мінску. Адпрацаваў год настаўнікам на вёсцы ў Віцебскай вобласці, потым стварылася нагода выехаць у аспірантуру ў Інстытут культуры ў Ленінградзе. Там я і астаўся, уладкаваўшыся на працу ў Публічнай бібліятэцы горада Леніна, там і напісаў сваю кандыдацкую дысертацыю.

— Што было яе тэмай?

— Агульна, рукапісная кніга на беларускіх землях у XIV—XVIII стагоддзях. На гэта складаліся тры асноўныя напрамкі майго доследу: рэпертуар рукапіснай кнігі, кнігавытворчасць і мастацкая аздоба кнігі і, патрэцяе, перапісчыкі і спажыўцы кніг.

— Ці вам удалося вызначыць нейкую статыстыку пашырэння рукапісных кніг на Беларусі?

— Гэта немагчыма з-за страт! Сёння рукапісныя кнігі трапляюцца даволі рэдка, прытым яны раскіданы па розных бібліятэках: у Ленінградзе, Маскве, Навасібірску, Кіеве, Львове, Вільні. У самім Мінску — якраз найменш.

— Як успрыняла вашу дысертацыю навуковае асяроддзе?

— Думаю, што няблага. Я атрымаў шмат прыхільных водгукаў на сваю працу. Навуковае значэнне мае, як лічу, распрацаваная мною эвалюцыя аздобы беларускай рукапіснай кнігі. Акрамя гэтага, мой доклад з'яўляецца па сутнасці першым, які раскрывае багацце культуры рукапіснай кнігі на Беларусі ў эпоху Рэнесансу. Яго можна лічыць і палемікай з польскай даследчыцай Марыяй Барбарай Тапольскай, якая ў сваёй працы „Książka i czytelnictwo w Wielkim Księstwie Litewskim w dobie Renesansu i Baroku" пераконвае, быццам у тым перыядзе на Беларусі пашыраліся ў асноўным польскія друкі. На самай справе, гэта не так. Рэпертуар беларускай рукапіснай кнігі намнога багацейшы, чымсьці польскай друкаванай кнігі. Беларуская кніга пачала саступаць месца польскай недзе пад канец XVII ст., калі на беларускіх землях добра ўкаранілася Унія.

На падставе дысертацыі я рыхтую для друку кніжку, і вось, адной з мэт мае паездкі ў Польшчу з'яўляецца Лаўрышаўскае евангелле, кніга з XIV ст., якая захоўваецца ў кнігазборы Чартарыскіх у Кракаве. Я хачу зрабіць каляровыя слайды з ілюстрацый у тым евангеллі для свае кніжкі.

— Адкуль назва таго евангелля?

— Ад манастырскай лаўры, якую абаснаваў Войшалк, сын Міндоўга, над Нёманам непадалёк Навагрудка. Ёсць там і вёска, якая называецца Лаўрышава. Само евангелле, ёсць падставы для такіх меркаванняў, было выканана па заказу Войшалка і перахоўвалася ў той лаўры.

— А ваш побыт тут, у Беластоку...

— Дык вось, я прыехаў у Польшчу па запрашэнні ад рэктара беластоцкага філіяла Варшаўскага універсітэта, якое выстараўся мне прафесар Уладзіслаў Сэрчык. Ва універсітэце я выступіў з дакладам, ці мо лепш сказаць, з двума дакладамі: адзін з іх закранаў праблемы, прадстаўленыя ў маёй дысертацыі, у другім я гаварыў пра па-

ДНІ КУЛЬТУРЫ ПНР

У днях 19—20 красавіка 1989 г. праходзілі дні культуры Польскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі. Гасцямі Гродзеншчыны былі прадстаўнікі Беластоцкага ваяводства. Намеснік начальніка ўпраўлення культуры аблвыканкома ў Гродне Віктар Губіч у інтэрв'ю для „Гродненской правды" (№ 75) сказаў:

„— Адразу трэба адзначыць, што Дні культуры ПНР — гэта дні не толькі польскай культуры. Сярод нашых гасцей будуць і прадстаўнікі беларускай культуры, шырока развітай у прыгранічным ваяводстве".

Беларускую культуру Беласточчыны прадстаўлялі: літаратары — Сакрат Яновіч і Віктар Швед, хор „Васілёчкі" з Бельска і драмгуртох з Паўлаў. (я)

ён сам украў грошы і карткі. Мірэк адклікаўся, але заплаціў штраф 60 тысяч злотых. „Найлепш, калі нешта знойдзеш, не ідзі з гэтым да таго, хто гэта згубіў, а укінь у паштовую скрынку ці падкінь міліцыянерам, інакш твой удзячны бліжні, можа, будзе старацца даказаць табе злачынства", — так параіў яму адзін... міліцыянер!

— Не магу зразумець! Ідзеш да чалавека з адкрытай рукой, а чалавек...

— Ты гаворыш „чалавек", а думаеш: „людзі", не абагульняй, — папраўляе мяне Мірaслаў. — Я веру ў тое, што калі чалавек варты таго, каб быць выратаваным ад знішчэння, ён знойдзе падобных сабе, шукаючых праўду, ці яны знойдуць яго. Трэба толькі здзерці шкарлупу...

Зіхацяць шыбы, танцуюць залатыя плямы. Вочы Мірка, як заўсёды, іскрацца. І неспакой у іх, і мяккасць зялёных хваляў.

Міра Лукша

НЕ ЗНЯВЕЧЫЦЬ ГРАМАДСКАЙ ПРАЦЫ

— Ну, уставай, Валік, пойдзем! — тут і пытаць не было патрэбы, куды. Вядома, што **Васіль Купрыяновіч** кліча на дарожны пачын.

Больш года наведваў ён амаль што кожную нядзельку паасобных гаспадароў у вёсцы Райкі (Бельскай гміны) і заклікаў на пачын.

Цяпер многія гаворацЬ, што, калі б не Вася, дарогі праз „Ясноўку" не было б, а яна вельмі патрэбная. Гэта дарога, якая вядзе з Райкаў у Студзіводы, дагэтуль практычна існавала толькі ў геадэзійных дакументах. „Ясноўка" — гэта ўрочышча, тут знаходзяцца лугі Раек, Леўкаў і Казлоў.

Шмат працы і фінансавых сродкаў жыхароў Раек каштавала скарачэнне адлегласці да Бельска-Падляшскага. Спачатку гміннае начальства і слухаць аб гэтай справе не хацела — проста не верыла, што ў жменькі сялян столькі ініцыятыўнасці. Цяпер улады Бельскай гміны ацанілі вартасць грамадскага ўкладу ў рамонт дарогі на больш чым два мільёны злотых.

На жаль, рамонт дарогі яшчэ не закончаны. Галоўная праблема ў тым, што дарога выходзіць на тэрыторыю Бельскай гарадской управы. Райкаўцы накіравалі ліст з просьбай да Прэзідыума гарадской рады адносна тэхнічнай дапамогі. У іх фінансавыя сродкі ўжо скончыліся, і праца ў нядзелі не вельмі даспадобы. Які будзе адказ, цяжка прадбачыць, аднак, хочацца верыць, што ўлады горада Бельска ўшануюць грамадскую працу сялян і дапамогуць.

Валянцін Семянюк

ВАРШАЎСКАЕ СПАТКАННЕ

З нагоды рыхтаванага на 23 і 24 верасня г.г. III з'езда абсальвентаў і выхаванкаў Бельскага беларускага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча выпускнікі гэтага ліцэя, пражываючыя ў Варшаве і ў яе ваколіцах, арганізавалі 15 красавіка г.г. у „экспрэсовым" Клубе Міжнароднай прэсы і кніжкі, што на Іерусалімскіх алеях, сяброўскую сустрэчу. Аб арганізацыі планаванай сустрэчы інфармавала сталічная прэса, між іншым, „Экспрэс Вячорны" і „Трыбуна Люду".

На сустрэчы прысутнічала звыш 30-ці удзельнікаў, пераважна старэйшых выпускнікоў, а рэкордным быў выпуск 1954 года — 6 чалавек, з цяжкіх часоў добрай памяці нашая школа шанаванага да нашага часу славутага дырэктара Яраслава Васільевіча Кастыцэвіча.

Большасць прысутных гэта настаўнікі і навуковыя супрацоўнікі. Быў інжынер-меліяратар, быў электронік, былі прадстаўнікі адміністрацыі і студэнты — пераважна з Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта і, зразумела, таксама пенсіянеры. А што было гэта спатканне пакаленняў — сведчыць сам воблік прысутных — бадзёрыя маладыя людзі добра ўпісаліся ў пераважна пасівеўшае пакаленне першых выпускнікоў.

Прысутныя абмеркавалі праблематыку і формы планаванага з'езда. На заканчэнне, як успамін школьных гадоў, зрабілі перад камерамі польскага тэлебачання сяброўскі здымак.

Сустрэчу вёў старшыня арганізацыйнага камітэта варшаўскага асяроддзя абсальвентаў Ігар Міхноўскі, а пра актуальныя праблемы школы і яе выхаванкаў гаварыў ад імя Арганізацыйнага камітэта III з'езда Мікалай Врублеўскі.

Мікалай Іванчук

„УЛІС" З МІНСКА

(Працяг са стар. 1)

жаль, словамі амаль немагчыма перадаць сакавітую атмасферу музыкі, а грамадзянскую смеласць музыкаў найлепш ілюструюць тэмы іх песень. Напрыклад, антываенная песня „Будапешт-Прага-Кабул". Яна стрыжнем праходзіць праз лёс савецкай моладзі розных пакаленняў:

...Тады быў Будапешт,
Камяні паляцелі ў наш бок.
Мяне хлопец спытаў,
Ці я слухаю блюзы ды рок...
...Тэрмез, потым Кабул,
Дзе мой сябра памёр за мяне,
Дзе ўжо ніхто не пытаў,
Ці мы слухаем хвалю, ці не...

Магчыма, паэты знайшлі б нямала хібаў у гэтым вершы, як і ў шэрагу іншых. Магчыма, не палічылі б гэта нават за вершы. Бо гэта і сапраўды не ўласна паэзія. Гэта рок-паэзія. Гэта сучасны маладзёжны гарадскі фальклор. Як слушна заўважыла ў сваім эсэ аб „Улісе" маладая беларуская рок-журналістка Таццяна Жданoвіч (яно друкавалася ў музычным дадатку да газеты „Чырвоная змена" — „Нотны аркуш"): „Адны, без музыкі словы тут часам не глядзяцца. Вось калі музыка і словы гучаць як адно цэлае — тады іншая справа. Гэта трэба чуць, а не проста чытаць на паперы".

На жаль, не заўсёды ёсць магчымасць чуць. Беларускі рок развіваецца пакуль практычна без матэрыяльнае базы: дэфіцыт рэпетыцыйных памяшканняў неарганізаваная канцэртная дзейнасць, нястача студыйнае апаратуры і поўная адсутнасць уласнага фанаграфічнага прадпрыемства. Але часіны мяняюцца і ўжо спадзяванне на перспектыву стымулюе хлопцаў трымацца.

„Уліс" не шукае ад рок-музыкі выгодаў. Нават не будучы альтруістамі, яны свядома ідуць на выдаткі. Рок для іх — гэта іхні светапогляд. Рок, як і фальклор, не купляецца і не прадаецца. Ён жыве разам з народам. А калі прадаўся, дык гэта не быў рок. Вялікая і прыгожая мыльная бурбалка: прываблівае, толькі хочаш узяць, а яе ўжо няма.

Вітаўт Мартыненка

Фота Алены Бяляевай

лоніка ў ленінградскай бібліятэцы...

— Вы выступалі на польскай мове?

— Ды не, я палічыў правамерным выступіць на беларускай мове...

— І як слухачы ўспрынялі такую „экстравагантнасць"?

— Здаецца, цалкам нармальна. Затое я быў надзвычай уражаны, калі студэнты пачалі мне ставіць пытанні па-беларуску.

— Чаго на свеце не бывае... Мне хацелася б яшчэ запытаць у вас, ці акрамя вашай асобы ёсць яшчэ нейкія беларусы ў Ленінградзе і, калі так, то ці шмат іх там?

— На гэта я магу адказаць даволі дакладна. „Ленинградская правда" не так даўно паінфармавала аб нацыянальным складзе жыхароў горада. Аказваецца, беларусаў у Ленінградзе 82 тысячы...

—Ууу!

— Так. Зараз існуе Арганізацыйны камітэт па стварэнні беларускай грамады ў Ленінградзе (напрыклад, армяне і ўкраінцы ўжо маюць свае нацыянальныя згуртаванні ў горадзе).

— У такіх выпадках, наогул, пачынальнікам з'яўляецца інтэлігенцыя...

— Беларускай інтэлігенцыі ў Ленінградзе, так мне здаецца, малавата. Але пра аднаго яе прадстаўніка, які актыўна дзейнічае ў вышэй упамянутым Арганізацыйным камітэце, мне хацелася б сказаць некалькі слоў. Гэта Валянцін Грыцкевіч, доктар гістарычных навук. Ды яшчэ і доктар не толькі па званні, апрача факультэта гісторыі ён закончыў медыцынскі інстытут, прапрацаваў лекарам, пасля яшчэ закончыў інстытут замежных моў. Цяпер працуе ў Інстытуце культуры ў Ленінградзе на кафедры музеязнаўства. Ён — аўтар шматлікіх прац і кніг, якія асвятляюць маладомыя пытанні з мінуўшчыны Беларусі. Дарэчы, я прывёз ад яго кніжкі, якія ён прасіў перадаць і рэдакцыі „Нівы", і ў Беларускі музей, што будуецца ў Гайнаўцы...

— Шчыра дзякую вам за размову і за кніжкі, што вы прывезлі. І перадайце, калі ласка, нашу падзяку і паклон доктару Валянціну Грыцкевічу. Думаю, раз ужо ўзнік кантакт паміж ленінградскімі і беластоцкімі беларусамі, добра было б падтрымліваць яго і пашыраць у будучыні.

— Я з вамі згодны.

Гутарыў Ян Максімюк

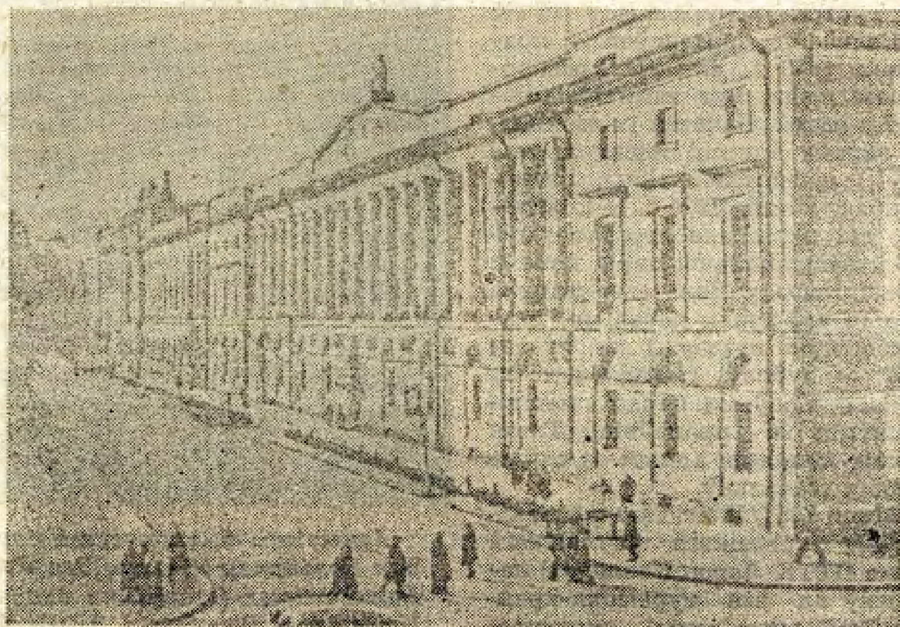

Будынак Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі ў Ленінградзе.

Толькі скнара і лянівы не выпісвае „Нівы"

ШТО ЗДАРЫЛАСЯ З ВЕРАНІКАЙ?

Вераніка была высокай, прыгожай бландзінкай. Паколькі працавала трэнерам, часта выязджала заграніцу, адкуль прывозіла модную вопратку. Ад гэтай вопраткі лопаліся ўжо ўсе шафы. Калі Вераніка выходзіла з белай машыны, у футры да пят, з доўгімі залатымі валасамі, вясёлая, шчаслівая, усе позіркі людскіх вачэй кіраваліся на яе. Вераніка добра выйшла замуж і нарадзіла сына. Крыху клопатаў было толькі з хворым бацькам, але Вераніка надалей выязджала на спартакіяды і розныя зборы ў краіне і за мяжой.

І раптам... „Калі споўнілася ёй трыццаць год, прадала частку свайго дабытку. Узяла крыху грошай, пакінула хворага бацьку, сына і мужа і пайшла... у манастыр“.

Пра гэта ўсё пісала Міра Лукша ў сваім артыкуле „Манастыр“ („Ніва“ № 18 ад 30 красавіка 1989 г.).

Аўтарка апісвае далей штодзённае жыццё Кіева-пакроўскага манастыра, зусім не клапоцячыся пра тое, што пакінула чытача ў аслупенні і незадавальненні, быццам тая хітрая каханка, што ўцягнула ў свае сеці даверлівага мужчыну, не даючы яму нічога ўзамен. Не паглыбляецца ў псіхалагічны аспект разрыву манашак з рэальным светам.

„Ранняя літургія працягваецца да 10 гадзіны, пасля — снеданне ў трапезнай. У трапезнай — доўгія сталы і лаўкі. Падчас трапезы, па традыцыі, адна з сясцёр голасна чытае жыція святых. Абед — а 3 гадзіне. А 17 гадзіне багаслужэнне.“

Манашкі, акрамя таго, абрабляюць дзялянку, сочаць за чысцінёй у храме і на тэрыторыі манастыра, працуюць на кухні, у пральні, у швальні.

„Чаму яны тут? — пытае Міра Лукша. — Для адных — гэта ўцёкі ад сябе, для іншых — пошукі самі́х сябе. А можа роля дабравольнай мучаніцы лягчэйшая, калі жыццё не выносіць няўдачнікаў? Лягчэй любіць увогуле, чым любіць канкрэтнага чалавека?“

Чытач ужо ведае, аднак, што Вераніка няўдачніцай не была. Ды і ніхто не рэзыгнуе так лёгка з дабрабыту. Дык што здарылася з ёю, што прымусіла яе падацца ў манастыр? У чым праявілася жыццёвая драма гэтай жанчыны?

На гэтае пытанне якраз Міра Лукша адказу не дае. А павінна даць яго, а прынамсі — у падтэксце, так, каб чытач мог здагадацца, што з'явілася прычынай гэтай трагедыі. Бо толькі як трагедыю можна разглядаць яе ўчынак. Пайшла ў манастыр, каб шукаць у малітвах і духоўнай бібліятэцы праўду? А сына яна каму пакінула? А хворага бацьку? — Мужу? Не, не мае яна Бога ў сэрцы.

Не можа ж быць у жыцці нічога свяцейшага, як выхаванне дзіцяці, якое ты нарадзіла. А

(Працяг на стар. 7)

НАШЫ НАЗВЫ

НАВАКОЛЛЕ ГРЫНЕВІЧ

(Тапаграфія дарог, урочышч і гідраграфічнай сеткі наваколля Грыневіч-Вялікіх, Катлоў, Белай і Відава).

Міжгор'е, тэрыторыя палёў, пералескаў, знаходзіцца паміж горкамі.

Міжгорная грунтавая дарога, выходзіць з Грыневіч-Вялікіх, ідзе паміж камамі ўрочышча „Міжгор'е“.

Грыневічы-Вялікія, сяло на левым беразе рэчкі Белай. Назва паходзіць ад праваслаўнага баярына Грыня. Першае ўпамінанне пра сяло ў дакументах з 1528 г.

Грахоўчына, поле.

Арлянка, невялікі пасёлак на сухіх эолавых пясках ля ракі Арлянкі.

Дубовае, у мінулым раслі тут дубы.

Седліс, агароды і сенажаць.

Пяскі, пясчаныя прасторы, неўраджайныя глебы.

Смуга, поле.

Гаёк, поле.

Падраманішча, лугавыя прасторы, сенажаць у даліне ракі Арлянка.

Праневіцкая грунтавая дарога, непрафіляваная, кюветы адсутнічаюць, шмат глыбокіх і павярхоўных каляін.

Дворык, частка сяла Грыневічы-Вялікія, у мінулым быў тут панскі двор.

Лескі, поле.

Багны, невялікае паніжэнне тэрыторыі, тут праходзіць забалочаная палявая дарога.

Ніз, невялікае заглыбленне ў даліне ракі Арлянка.

Арлянка, рака, яе выток у сяле Елёнка.

Седлаватае, паніжэнне паміж камамі ў выглядзе сядла.

Лескі, поле.

Белая, рака.

Загасцінец, поле.

Папоўшчына, поле, што належала да праваслаўнай парафіі, ва ўрочышчы Стаяхнава, ля Грыневіч-Вялікіх.

Зарэчча, луг за ракой Арлянкай.

Стаяхнава, урочышча, дзе стаіць праваслаўная царква і могільнік.

Глінкі, урочышча са шматлікімі выкапамі па выдабытай гліне.

Каменны груд, поле

Царкоўная грунтавая дарога, падсыпаная пяском, вядзе з Катлоў да Стаяхнава.

Гара-Вышка, кама, складаецца з пылаватага дробназярністага пяску жаўтаватага колеру. Там стаіць трыянгуляцыйная вышка, з геадэзійным знакам. Месца прабывання берагавой ластаўкі. Бязлітасна раскопваецца.

Арапкова Малое, поле ў „Міжгор'і“.

Катлы — сяло, насельніцтва беларускае.

Глебкова, частка тэрыторыі, дзе на рацэ Арлянка стаіць бетонны мост.

Шасейная дарога Бельск — Нарва.

Пастунікі, пашавыя ўгоддзі.

Паток Стаяхнава, у даліне ракі Белая, выкапаны пры меліярацыйных работах.

Крэстова, курганнае ўзвышша з каменным крыжам, каля скрыжавання дарог: „Гасцінца“ і „Царкоўнай“, з заходняга боку Катлоў. Чорны фінскі граніт з эпітафіяй: „Сей крест сооружен нами 1910 года 30 августа (по ст.ст. БР), к.д. Катлы“.

Гасцінец, грунтавая дарога, шчэбневая ды прафіляваная, з кюветамі па баках.

Нараўская шасейная дарога, каменная маставая пакрыта бітумным бетонам у 1960-1970 г.г.

Хутар Грыневічы.

Кабылішча, пашавыя ўгоддзі і луг сярод палёў.

Падлессе, ворная зямля, каля „Гасцінца“.

Арапкова Вялікае, поле.

Рудкі, даліна і паток з вадой іржавага колеру.

Міжгор'е, поле сярод узвышша.

Пасынская грунтавая дарога, старадаўні гістарычны тракт, каля Белай дарога часткова знішчана, непрафіляваная, кюветы адсутнічаюць.

Жарстваная гара, месца, дзе калісьці даставалі шчэбень і гравій.

Круцёлка, урочышча ды палявая грунтавая дарога. У гэткім месцы праезджыя часта блудзілі, іншы раз усю ноч хадзілі навокал, быццам штосьці іх вадзіла.

Рудплавіска, даліна, луг і поле. Назва паходзіць ад месца, дзе знаходзілася ліманітава руда — жалязняк.

Плавучая, луг.

Варапкова, луг.

Грынявіцкае, поле.

Шведскія могілкі, з усходняга боку сяла Белая. Ад ракі Белай — вельмі стромкі адхон. Частка могілак — паўночна-ўсходняя, узарвана. Помнік гістарычны, не ахоўваецца.

Бярэжнікі, поле.

Азерца, упадзіна, у якой да часу меліярацыі, збіралася вада.

Мяшчына, поле.

Рудплавіска, поле.

Зарэчча, поле, луг.

Шавелеўскі паток, роў у тарфяніку.

Балота, тарфяніковае, забалочанае месца.

Кут, тарфянік.

ЮБІЛЕЙ экскурсаводаў

Экскурсаводы — ці без іх можна правесці ўданую экскурсію? Яны адкрываюць нам вочы на тое, што нібыта і бачым, але аб чым не ведаем. Белавежскія экскурсаводы раскрываюць людзям таямніцы славутай пушчы ўжо 30 гадоў, а хутчэй — не менш, як 30 гадоў. Дык адкуль — скажа хтосьці — гэткая недакладнасць? Па простай прычыне: гурток экскурсаводаў ПТТК у Белавежы заснаваўся 26 красавіка 1959 г., але экскурсаводствам людзі тут займаліся надоўга раней. Пачатак іх дзейнасці можна аднесці нават да часоў І сусветнай вайны. Заснаванне ў канцы 1921 г. запаведніка, які неўзабаве пераўтварыўся ў нацыянальны парк, пачало прыцягваць у Белавежу штораз больш ахвотных пабачыць першабытную пушчу і яе ўладароў — зуброў. Наведвальнікаў вадзілі кіраўнікі парка і падначаленыя ім працаўнікі. Гэтая праца лічылася адным са службовых абавязкаў.

Зімой 1957/58 г.г. тагачасны кіраўнік турысцкага начлежнага дома ПТТК Лявон Казлоўскі наладзіў ад імя турысцка-краязнаўчай арганізацыі экскурсаводчы курс, у якім маглі прыняць удзел усе ахвотныя гэтым заняцца. Першыя запісаліся працаўнікі парка. Курс паспяхова закончыла 27 чалавек — і яны ў 1959 г. заснавалі гурток. Першым старшынёй выбралі Яна Валкавыцкага. Пасля былі: Уладзімір Валкавыцкі, Уладзіслаў Луканоўскі, Яцэк Высмулэк, Войцех Кавэрскі, Уладзіслаў Ляпрус, Баляслаў Стысяк, Канстанцін Вісьнеўскі, Эва Высмулэк, Вальдэмар Жвыць, Ян Лапінскі, Станіслаў Куявяк. Заraз старшынёй гуртка з'яўляецца Яўген Макарэвіч — ляснік па адукацыі, але які працуе ў мясцовай гмінный спулдзельні.

У 1961 г. белавежскія экскурсаводы атрымалі дзяржаўныя правы і членскія білеты. Праз восем гадоў гурток дабіўся ўласнага памяшкання ў палацовай браме. У 1970 г. усе экскурсаводы апрануліся ў аднолькавую вопратку, напамінаючую леснікоўскую, а ў 1974 г. увялі свой

Актывісты белавежскага гуртка экскурсаводаў: сядзяць (злева): Вальдэмар Жвыць, Эва Высмулэк, Яніна Храпан, Тэрэса Валкавыцкая (старшыня навучальнай камісіі); стаяць (злева): Канстанцін Вісьнеўскі, Яўген Макарэвіч (старшыня гуртка), Ян Лапінскі, Васіль Скепка і Уладзіслаў Ляпрус.

Высокі бераг, крыніца ручайка, рэчышча зарасло пустазеллем.
Кішчына, тарфяное балота.
Тарфовы паток.
Шэвялі, хутар.
Падбалоцце.
Ужыкі, лес.
Белая, рака.
Паток Грабіннік.
Забалоцце, поле.
Рэзка другая, поле.
Падвольшына, поле.
Прагулак, грунтавая дарога.
Рэзка першая, поле.
Відава, хутар.
Сэліска, даліна каля меліярацыйнай канавы.
Сценка, грунтавая дарога, непрафіляваная, кюветы адсутнічаюць.
Вольшына, поле.
Грабіна.
Гасцінец, тракт грунтавой дарогі, працяг „Царскага гасцінца", што ішоў цераз поле ля с. Крывая, да Ракавіч, Новаберазова, Гайнаўкі, Белавежы, Свіслачы, Вільнюса аж да сталіцы рускай імперыі Пецярбурга. З Агароднік на Відава і цераз альшынавую дрыгву, нельга было ні прайсці ні праехаць, цяпер тут жвіровая дарога.
Круглы паплаў.
Проста, шасейная дарога з Бельска-Падляшскага да палавіны с. Відава. Бітум наложаны на брук з палявых валуноў.
Любмаравізна, двор ва урочышчы „Грабіна". Тут стаяў драўляны дом, сад і акружаная канавай і дрэвамі альтанка. Цяпер знішчаны. Не ахоўваецца.
Відава, беларускае сяло.
Заграбінне, поле.
Дубічы-Царкоўныя.
Вайтоўшчына, поле ды агароды.
Грабіна, поле.
Грэбля, грунтавая дарога, жвіроўка, высланая шчэбенем-гравіем.
Горы, поле.

Міждарожжа, поле.
Галавешчына, лес.
Бельск-Падляшскі, горад.
Горы, поле.
Бабіна, поле.
Хмялева.
Казённы лес.
Бабіна, поле.
Кут.
Відава, хутар.
Галавеск.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін
Карта аўтара

значок экскурсавода і нашыўку на рукаў. З самага пачатку існавання гуртка часта арганізуюцца навучальныя выезды у розныя куткі Польшчы, дзейнічае таксама навучальная камісія, якая, апрача перападрыхтоўкі членаў гуртка (у сезоне восень-зіма), наладжвае новыя курсы для ахвотных заняцца экскурсаводствам. У 1977 г. гурток налічваў 104 асобы, зараз — 76. Восенню г.г. прадбачваецца наладжанне чарговага курсу. Гурток адчувае недахоп членаў, валодаючых замежнымі мовамі — зараз іх толькі 10 чалавек, з веданнем моў — рускай, нямецкай або англійскай. У год абслугоўваецца каля 2 тыс. экскурсій.

Белавежскія экскурсаводы, апрача дасканалай фізічнай формы — бо ж наведванне пушчы адбываецца пераважна пешшу, вымушаны таксама добра ведаць і апазнаваць у натуры шматлікія віды раслін і звяроў, галасы птушак, сляды лясной звярыны. Такая спецыфіка працы белавежскіх экскурсаводаў.

Сваё 30-годдзе белавежскія гіды будуць святкаваць у днях 20–21 мая г.г. На сваё свята запрасілі прадстаўнікоў 50 экскурсаводскіх гурткоў з усяе Польшчы.

Пётр Байко
Фота Войцеха Рынажэўскага.

Замалёўкі з жыцця

Жэня

Жэня была вельмі прыгожай дзяўчынай. Усе суседзі думалі: „За каго ж выйдзе Жэня замуж?

Жэня скончыла прафесіянальную школу і выехала ў горад. Працавала краўчыхай. Жыла на кватэры ў старэйшай жанчыны, да якой часта прыязджалі зяць з яе дачкой і ўнучкамі. Зяцю гаспадыні спадабалася бландзіначка Жэня.

Вацэк пачаў прыязджаць з другога горада штораз часцей, каб убачыць прыгожую дзяўчыну. Стараўся сустрэць яе на дарозе, калі выходзіла з працы. Запрашаў яе ў рэстаран. Жэня ўсюды ішла з Вацкам. Аднойчы Вацэк прызнаецца ў каханні. Прысягаў, што жонку кіне. Дзяўчына паверыла. Спатканні былі вельмі частыя, і Жэня зацяжарыла. Спачатку дзяўчына нікому аб гэтым не гаварыла, але хутка гэта заўважылі ўсе.

Бацькі білі Жэню. Старэйшыя сёстры баранілі яе, хоць і ім было непрыемна, што наймалодшая, найпрыгажэйшая сястра будзе радзіць паннай.

Вацэк сказаў, што знойдзе кватэру і забярэ яе, але міналі тыдні, а ён больш не паяўляўся.

Гаспадыня пыталася, ад каго будзе дзіця. Дзяўчына прызналася. Гаспадыня толькі пляснула рукамі і чым хутчэй паехала да дачкі.

На другі дзень прыехаў зяць і адразу кінуўся да Жэні:

— Ах ты, трыбухатая малпа! Так знервавала маю жонку! Зрабіла невядома з кім, а на мяне складаеш! Вон адсюль!

Зняў пояс і пачаў біць Жэню, дзе папала. Жэня вырвалася з дому, а ён пабег за ёю. Суседзі павыходзілі з дамоў, аднак ніхто не ратаваў дзяўчыну.

Усе рэчы Жэні мужчына выкінуў на вуліцу.

— Забірай! Памятай ты, малпа, не прабуй нават падаваць на мяне ў суд, бо ў мяне знаёмствы ўсюды і ў турме згніеш! — крычаў.

— Падай на яго ў суд, мы будзем сведкамі, — параілі ёй дзве старэйшыя жанчыны, якія дапамагалі збіраць ёй рэчы.

— Не, не, ён мяне знішчыць!

Жэня кінула работу і паехала да бацькоў, на вёску. Праз тыдзень нарадзіла дзяўчынку.

Праз некалькі год выйшла замуж за разведзенага чалавека і нарадзіла яшчэ трое дзяцей. Жыве вельмі добра.

Аўрора

(Працяг са стар. 6)

Вераніка прытвараецца святой, жывучы сабе без зямных клопатаў, молячыся і абрабляючы гародчык, рэгулярна спажываючы ежу і чытаючы адпаведныя кніжкі. Не разумею, як можна спакойна праглынуць кавалак хлеба, не будучы ўпэўненай, ці накормлена твае дзіця і ці хвораму бацьку падаў нехта шклянку вады?!

Думаю, што Бог, якому так многа і самааддана служыць Вераніка, не пахваліў бы яе за тое, што кінула іх на паняверку, на ласку Божую.

(ач)

Наша пошта

Прывітанне, паважаная „Ніва"!

Пішу ўпершыню. Першы год выпісаў цябе, дагэтуль не ведаў аб такой магчымасці, аднак з гэтага часу — назаўсёды, так спадабалася. На жаль, з-за таго, што знаходжуся ў Чэбаксарах, выпісаў на адрас сябра ў Гомелі, а ён дасылае ўжо мне, так як „Нівы" ў Расіі не падпісваюць.

Вось нават меў вялікае жаданне пераліčыць грошы на рахунак пабудовы музея ў Гайнаўцы, але страціўшы два дні на паходжанні да супрацоўнікаў паштамта (Цэнтральнага) ды Дзяржбанка, а таксама да гэтых кіраўнікоў у Чэбаксарах, так і не даведаўся, як гэта зрабіць. Перагледзелі яны на маіх вачах усе магчымыя дакументы і пастановы, не дапамаглі доказы-спісы ахвяравальнікаў з газет. Таму да вас пытанне пі прапанова: няхай хто-небудзь з ахвяравальнікаў з СССР надрукуе на старонках вашай газеты, як ён гэта рабіў — цераз Дзяржбанк ці пошту, што пісаў і як; добра, калі гэта напіша фінансавы работнік, яшчэ лепш, калі ўкажа, якая пастанова гэты парадак робіць, каб было магчыма дапамагчы чыноўніку разабрацца. Мяркую, не дзеля аднаго мяне, гэта дапаможа пашырыць пераліčванне на рахунак; упэўнены не я адзін з гэтым сутыкнуўся, многія не ведаюць, як гэта зрабіць.

Гарусь Кавалевіч, Чэбаксары

Ад рэдакцыі: Просім тых чытачоў, якія пераслалі рублі з СССР на рахунак Гайнаўскага музея, расказаць на нашых старонках, як практычна аформіць гэтую справу.

*

Лідзія Антановіч, Баранавічы. Вашая прапанова друкаваць на старонках „Нівы" слоўнік тэрмінаў, што знаходзяцца на грані знікнення, цікавая, але не плануем у найбліжэйшы час адкрываць такую рубрыку. Некалькі гадоў таму назад такі слоўнік („З народных гаворак") друкаваў Міхась Шаховіч. Дасланыя апавяданні выкарыстаем.

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. АРФАГРАФІЯ.

8. Правапіс вялікай літары.[1]

Правапіс вялікай літары ўзалежнены ад месца слова ў сказе і ад лексіка-граматычнай катэгорыі слова: вялікая літара ўжываецца ва ўласных імёнах і складанаскарочаных словах.

I. Ужыванне вялікай літары ў залежнасці ад месца слова ў сказе.

1. З вялікай літары пішацца першае слова тэксту, першае слова пасля кропкі, клічніка, пытальніка і шматкроп'я, якія стаяць у канцы сказа.

Заўвагі:

— У вершаваных творах кожны радок можа пачынацца з вялікай літары, незалежна ад знакаў прыпынку.

— Пасля шматкроп'я, якое стаіць у сярэдзіне слова і абазначае перапынак, першае слова пішацца з малой літары *Я ў захапленні ад яго (Кастуся) разумовага ўзроўню і... гм... асцярожнасці.* (Кар.).

— Калі пасля пытальніка, клічніка, шматкроп'я, якія знаходзяцца пасля простай мовы, ідуць словы аўтара, то пішуцца з малой літары. *„Я зраблю гэта..." — сказаў унук.*

2. З вялікай літары пішацца першае слова пасля зваротка або выклічніка, якімі пачынаецца сказ і пасля якіх стаіць клічнік: *Беларусь! Я назаўсёды з табою — ад пачатку і да канца!* (В.), *Фі! Я такіх мужыцкіх танцаў не гуляю.* (Куп.).

Заўвага: Калі выклічнік стаіць у сярэдзіне сказа, то першае слова пасля яго пішацца з малой літары. *Ляжу і думаю, ну, капут! прапаў ты, Васіль.* (Бр.)

3. З вялікай літары пішацца першае слова пасля двукроп'я:

— у пачатку простай мовы: *Назарэўскі працягнуў Зосі руку: — Цяпер я веру вам.* (К.Ч.)

— у пачатку цытаты, якая з'яўляецца самастойным сказам:. *Я хачу прыгадаць нашым паэтам запаветныя словы баяна беларускага народа, Янкі Купалы, якія патрэбны нам песні:*

Трэба нам песень, якія спяваў бы,
Гонячы трактар, калгаснік вясёлы.
Калгасніца, полючы буйныя грады,
Спявалі б калгасныя вёскі і сёлы
Трэба нам песень шчырых
і чулых,
Што праўду дзён нашых
да полюса неслі б
І славу вякоў, пакаленняў
мінулых
Сваёй перамогай геройскай
устрэслі. (К-с).

Заўвага: Калі цытата з'яўляецца працягам сказа, пішацца з малой літары: *Янка Купала і Якуб Колас прыйшлі ад зямлі, ад сахі і „прынеслі ў літаратуру багацце і хараство беларускай народнай мовы, якая пад іх пяром заззяла ўсімі сваімі колерамі".* (Крап.).

---

[1] Я. М. Камароўскі, Беларуская мова. Арфаграфія, Мінск 1972, с. 142—152.

МНОГАЕ, БРАТОК, ГУБЛЯЕШ, КАЛІ „НІВУ" НЕ ЧЫТАЕШ!

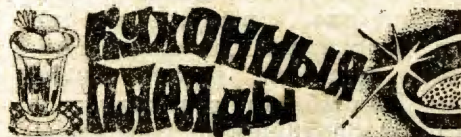

ЯЗЫК

Раней з языка вельмі часта рабілі святочную страву. А сёння чамусьці нават наштодзень яго не лічаць занадта цікавай стравай. А чаму? Вараны язык жа вельмі смачны і ў якасці гарачай стравы, і як халодная закуска.

Перш за ўсё язык **соляць**. Салячы язык, бяруць паўлыжачкі салетры, лыжачку змеленага перцу, лыжачку стоўчанага англійскага зелля і столькі ж стоўчанага лаўровага ліста, а таксама лыжачку солі. Пакольκі не заўсёды ў хаце ёсць салетра, можна выкарыстаць для салення купленую ў магазіне гатовую мяшанку пад назвай „Пэклёр".

Мяшанкай нацерці дакладна цэлы язык і ўлажыць яго ў гліняны гаршчок або міску. Патрымаць дзень на кухні, а пасля паставіць у халоднае месца і два разы ў дзень пераварочваць. Праз тыдзень язык дакладна памыць халоднай вадой і зварыць, кладучы ў кіпень. Такі язык можна есці гарачым і халодным, рэжучы яго на тонкія скрылёчкі, як каўбасу. Добра было б дадаць да яго кечуп ці хрэн.

Можна язык **спячы**. З варанага языка сцягнуць скурку, нашпікаваць яго саланінай (свежай ці капчонай). Палажыць у посуд для запякання. Уставіць у нагрэтую духоўку і паліваць кіслай смятанай, размешанай з булёнам (паўшклянкі). Калі смятана рэдкая, дадаць пры мяшанні лыжачку мукі. Можна таксама дадаць да яе 2-3 лыжкі свежасцертага хрэну.

Печаны язык падаюць з варанай бульбай і салатай з кіслай капусты.

Нясолены язык вараць у пасоленай вадзе, дадаючы гародніну, як у булён. Хто любіць, можа дадаць пару зярнятак перцу, англійскае зелле і лаўровы лісток.

Зняўшы скурку з языка і пакроіўшы яго на ўскосныя скрылёчкі, падаюць яго з рознымі соусамі. Але найчасцей падаюць у хрэнным соусе. З лыжкі растопленага масла і лыжкі мукі, увесь час памешваючы, зрабіць белую засмажку. Развесці яе некалькі лыжкамі адвару з языка і ўліць шклянку смятаны, разбітай з 3-4 лыжкамі толькі што сцертага хрэну. Дадаць соль і цукар па смаку.

Для польскай кухні вельмі характэрны язык **па-польску**, які падаецца ў **шэрым соусе**. Зрабіць засмажку, як вышэй, але крыху больш падсмажыць муку, развесці адварам з языка, даліць паўлыжачкі прыправы для супоў, укінуць жменьку разынак, жменю абдазенага кіпетнем і дробна пасечанага міндаля, уліць сок з палавіны лімона, дадаць лыжачку кармелю (падпаленага цукру), а ў канцы ўліць кілішак чырвонага віна.

Вельмі смачны атрымліваецца таксама **заліўны** язык, прычым заліўны язык (у галярэце) робяць як салены, так і нясолены, як язык па-польску. Заліўны язык падрыхтоўваецца больш-менш так, як і заліўная рыба.

Гаспадыня

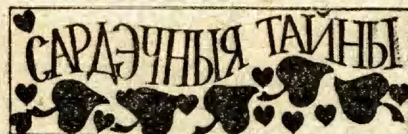

Дарагое Сэрцайка, ёсць у мяне сяброўка, якой нядаўна споўнілася 29 гадоў. Мы з ёй фактычна сябруем ад маленства, тым больш, што яна мне нейкая там далёкая сваячка. Але ў апошні час неяк мы пачынаем разыходзіцца ў сваіх поглядах. Марыся, так завецца мая сяброўка, мае вельмі нігілістычны падыход да жыцця. І ў пэўнай ступені мяне гэта пачынае нерваваць. Усё ёй кепска: і ўрад кепскі, і грошай замала, і хлопцаў прыстойных няма, і ў магазінах нічога не купіш. Часамі дык ужо і слухаць абрыдне. Мне здаецца, што кожны ў сваім жыцці сам сабе шукае шчасця, а яна ўсё чакае, што гэтае шчасце прынясе ёй і падасць нехта на талерачцы. Ужо яе малодшыя сёстры павыходзілі замуж, адна ўжо мае і дзяцей, а яна ўсё яшчэ адна, самотная і, хаця строіцца несамавіта і проста хворая, калі не купіць сабе нешта новае даўжэйшы час, дык усё не можа знайсці сабе месца ў жыцці. Зрэшты, праца яе ёй таксама не падабаецца і найахвотней яна хацела б мець прыватны магазін. Вядома, гэта звязана з тым, што яна будзе тады мець шмат грошай, купіць усё, што захоча, не будзе мець ніякіх клопатаў у жыцці. Ды і хлопец тады знойдзецца хутка.

А мне здаецца ўсё гэта вельмі непрыемным. Вучылася зусім у іншым напрамку, дзяржава дала на яе грошы і цяпер чакае ад яе нейкай аддачы. А яна будзе адкрываць магазін з анучамі! І наогул дэнервуе мяне гэта ўсё больш, таму што шмат моладзі сёння абсалютна забываецца аб працы, аб радасці са стваральнай працы, а становіцца толькі і выключна кансументам. Тая праца добрая — дзе добра плацяць. Усё астатняе — не лічыцца. Мяне выхавалі інакш, у нейкім пашанаванні да таго, што ты робіш, і я падумала, што час ужо перастаць сябраваць з Марысяй. Але што рабіць, калі ж яна і сваячка мая? А прынамсі хачу перастаць бываць у іх у хаце і не хачу, каб яна прыходзіла да мяне. А што ты на гэта, Сэрцайка?

Веся

Веся! Твая сяброўка Марыся — вельмі тыповы прадстаўнік сучаснай моладзі. Прыкрае гэта, але праўдзівае. Моладзь неяк пачала менш цікавіцца самім працэсам працы. Яна спакойна можа абысціся на рабоце без паэзіі, калі толькі ёй добра заплацяць. І гэта, вядома, сведчыць аб нашай дэградацыі.

Няўжо ў цябе няма іншых сябровак, тых, што па-ранейшаму лічаць, што важнейшае — быць, а намнога менш важнае — мець? Пэўна, што калі гэтыя дзве рэчы ідуць у пары, то сімбіёз атрымліваецца дасканалы, аднак грошы ў жыцці гэта яшчэ не ўсё.

Цяжка дзівіцца, што дагэтуль твая сяброўка яшчэ не выйшла замуж, хаця павыходзілі ўжо яе малодшыя сёстры. Калі падыходзіць яна так нігілістычна да жыцця, дык нічога дзіўнага, што не знайшла дагэтуль сабе партнёра. І... замкнутае кола... на гэтым менавіта, на адсутнасці свайго хлопца, базуецца яе песімістычны падыход да жыцця і занадта вялікія вымаганні. Дзяўчына ў такім узросце ўжо павінна быць сексуальна задаволеная, а яна яшчэ ўсё шукае. Вось таму і раздражненая яна, і ўрад ёй кепскі! Урад яшчэ някепскі, калі дазваляе моладзі з вышэйшай адукацыяй адкрываць прыватныя магазіны. Шкада, што яна гэтага не разумее. А наогул, відаць, твая сяброўка Марыся — дзяўчына недалёкая. Пашукай сабе іншых сяброў!

Сэрцайка

Дарагі Астроне! Сніўся мне такі сон. Быццам атрымала я ад сябра з заграніцы тры паштоўкі. Але на іх не было нічога напісана, толькі адрас. Мужу тыя карткі крыху не спадабаліся, гледзячы на іх, ён нахмурыўся. І ў гэты момант у дзвярах паявіліся госці, мужавы сваякі, я іх не ведала. Хачу іх крыху пачаставаць, але аказваецца, што бракуе мне кілішкаў для шампанскага, а госці шампанскае прывезлі з сабой. Але неяк з тым даю рады. Сярод гасцей ёсць мужчыны і жанчыны. Хачу падаць штосьці з яды і тут усведамляю сабе, што нічога няма. Але адкрываю лядоўку, а там ляжыць печаная шынка, скручаная ў рулет. Я яе вынянла, гляджу, а яна з аднаго боку вельмі тлустая. Гляджу я на гэта і мне робіцца гідка. Прашу аднаго госця, каб мне яе пакроіў, бо сама не магу. І мужчына, усміхаючыся, пачынае кроіць. І тут я прачнулася.

Аля

Сніцца мне, быццам знаходжуся я ў лесе і іду збіраць чорныя ягады. На дарозе, бачу, ляжыць хлеб, цэлая буханка купная. Думаю: як буду ісці назад, то яго вазьму. Узяла яго накрыла нейкім голлем і травою і пайшла далей. Хадзіла па лесе, рвала і ела ягады. На гэтым я прачнулася.

Вера

Аля! Твой сон неяк нядобра пахне. Быццам бы атрымала ты ад сябра з заграніцы тры паштоўкі. Абазначала б гэта, што атрымаеш нейкія весткі, але ж паштоўкі былі пустыя, значыцца і весткі будуць абы-якія. Тыя госці, што прыйшлі да вас, абазначаюць зайздрасць, злосць і нянавісць у адносінах да цябе (бадай, з боку мужавых сваякоў, бо яны якраз і ўваліліся да цябе). Тое, што прынеслі яны з сабой шампанскае, абазначае для цябе нецікавую кампанію. Нават шынка твая, хаця і была печаная, абазначае для цябе ці не нейкую хваробу, бо была яна надта тлустая і праціўная табе. Тое, што адзін мужчына яе кроіў, бо ты сама не магла гэтага зрабіць, таксама можа абазначаць нейкую небяспеку, цяжкую хваробу.

Вера! А твой сон надта добры. Тое, што ты была ў лесе, абазначае для цябе здароўе, поспехі ў справах, а нават багацце. Аб задавальненні і здароўі сведчаць і ягады, і хлеб, які ты знайшла, хіба што быў бы ён чэрствы і надта чорны — тады абазначаў бы цяжкую працу і беднасць.

Астрон

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Дзякуем гродзенцам за падарунак

У Гродне, у грамадскім клубе „Паходня“, 18 красавіка ў час сустрэчы з нашымі пісьменнікамі Віктарам Шведам і Сакратам Яновічам слухачы даведаліся, што нашы дзеці хочуць чытаць беларускія кніжкі. Экспромтам сабралі каля трох дзесяткаў беларускіх кніжак для дзяцей. Беларуская кніжка ў Беластоку цяжкадаступная. „Паходнеўцы“ абяцалі дапамагаць нам кніжкамі і далей.

Сярод прысланых кніжак — беларускія народныя казкі, творы беларускіх класікаў і новыя кніжкі сучасных беларускіх пісьменнікаў.

Вялікае дзякуй гродзенцам і нашым пісьменнікам, якія гэтыя кніжкі перадалі „Зорцы“.

„Зорка“ разашле кніжкі ў падарунак самым актыўным „зорчыным“ карэспандэнтам.

Сёстры Еля і Крыся Семянюк з Храбалоў — удзельніцы конкурсу беларускай песні. І ў гэтым годзе жадаем ім паспяховага выступлення і добрага месца ў конкурсе.

Фота Яніны Чэрнякевіч

У адну вясковую гасцініцу зайшоў вандроўны гандляр. За плячыма ён нёс вялізны клунак з таварамі. А гаспадыня гасцініцы была прагная жанчына. Як толькі яна ўбачыла клунак, ёй захацелася яго займець. Яна завяла гандляра ў пакой, а сама пабегла да мужа, каб параіцца, як выдурыць у гандляра клунак.

— Гэта вельмі лёгка зрабіць, — сказаў ёй муж. — Трэба нарваць травы мёга, зварыць яе і падмяшаць у вячэру. Трава мёга адбірае памяць. Калі гандляр паесць яе, ён абавязкова забудзе свой клунак у нас.

Гаспадыня так і зрабіла: пайшла ў сад, нарвала цэлае бярэмя травы мёга, зварыла яе і адвар падмяшала ва ўсе стравы, нават у рыс. А потым падала ўсё гэта на вячэру гандляру.

Гандляр з'еў вячэру і нічога не заўважыў. Толькі ў галаве яго крыху закружылася і твар пачырванеў; яму захацелася спаць. Ён пайшоў да сябе ў пакой, лёг і адразу заснуў. Назаўтра ён прачнуўся яшчэ на досвітку з цяжкай галавою, сабраўся і пайшоў сабе далей.

Гаспадыня пачакала, пакуль гандляр выйдзе з гасцініцы, і тут жа кінулася ў яго пакой па клунак. Але пакой быў пусты. Гаспадыня ўсё агледзела, усё абшнарыла. Клунак не іголка, прыкмеціць яго няцяжка. Ды як ні шукала, а знайсці яго ніяк не магла. Раззлавалася гаспадыня і пайшла да мужа.

— Нічога не варта твая трава мёга! Дарэмна я старалася, варыла яе. Гандляр пайшоў і нічога нам не пакінуў.

— Не можа быць! Хто паесць травы мёга, абавязкова нешта забудзецца. Пашукай як след! Пэўна ён што-небудзь забыўся.

Гаспадыня зноў пабегла ў пакой, дзе начаваў гандляр, зноў усё агледзела, усё перавярнула дагары нагамі і зноў нічога не знайшла. Нарэшце яна спынілася пасярод пакоя і разгублена паглядзела па баках. Раптам яна пляснула сябе па лбе і на ўвесь дом закрычала:

— Забыўся! Забыўся!

Муж пачуў крык і прыбег да яе.

— Ну што? Што забыўся?

— Забыўся заплаціць за начлег!

Аднавокі і двухвокі

Жыў на адным востраве гультай. Звалі яго Сэкі. Ад ранку да вечара валяўся ён на падранай цыноўцы і штосьці мармытаў.

— Што ты ўсё мармычаш, Сэкі? — сарамацілі яго людзі. — Узяўся б ты лепш за работу.

Сэкі адказваў:

— Цэлыя дні я чытаю малітву, прашу багоў збавіць мяне ад беднасці. Калі багі пачуюць мае просьбы, яны пашлюць мне шчасце!

І вось аднойчы Сэкі даведаўся, што на суседнім востраве жывуць аднавокія людзі.

Зарадаваўся гультай:

— Багі пачулі мае малітвы! Яны паслалі мне шчасце! Зараз жа паплыву на востраў аднавокіх, зваблю якога-небудзь аднавокага выродка ў сваю лодку і прывязу сюды!

Дзівяцца суседзі:

— Навошта табе гэты чалавек?

— А я пасаджу яго ў клетку і буду паказваць за грошы. Кожны захоча паглядзець на такога выродка.

Сеў гультай у лодку і паплыў на суседні востраў.

Як толькі Сэкі прычаліў да берага, ён адразу ж убачыў тое, што шукаў: насустрач яму ішоў аднавокі чалавек.

„О шчасце, маё багацце само ідзе да мяне!“ — зарадаваўся Сэкі.

Хітры гультай нізка пакланіўся аднавокаму і сказаў з няшчырай усмешкай:

— Шмат гадоў марыў я сустрэцца з такім прыемным чалавекам, як ты...

Аднавокі пільна паглядзеў сваім адзіным вокам на Сэкі і пачціва прамовіў:

(Працяг на стар. 10)

ШАНОЎНЫ МОЙ СЯБАР „НІВА“

Звяртаецца да Цябе Твой даўні чытач з нізкай дзіцячых вершаў, якія хацеў бы ўбачыць на старонках тыднёвіка. Ганарар ахвярую на пабудову Музея беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы.

Цяпер аб сабе. З'явіўся на свет у в. Пагарэлка, Карэліцкага раёна, Гродзенскай вобласці. Мастак. У 1986 годзе ў выдавецтве „Мастацкая літаратура“ выдаў зборнік паэзіі „У Нёмна на плячах“. Пішу для дзяцей і дарослых.

з пашанай і ўдзячнасцю
Мікола Бусько
Баранавічы, Брэсцкай вобл.

Мікола Бусько

АДВЯЧОРАК

Захад сіне-ружовам
Нахіліўся чалом.
Адвячорак каровы
Гоніць з поля ў сяло.

Пыл кудзеляй клубіцца
Ўсцяж дарогі ўгары.
— Му-у! — пара падаіцца, —
Прагучала ў двары.

Глуха рыпнулі дзверцы —
Тта крочыць сюды.
— Пі, — паставіў вядзерца
Прахалоднай вады.

Мама села з даёнкай
Ля рагулiных ног.
Два струменьчыкі звонка
Б'юцца ў гулкае дно.

Поўны посуд нацыркаць
Маме трэба якраз...
Будзе смачнай зацірка
На вячэру у нас!

ГАЛУБЫ

— Фіў! —
Махнуў Алесь рукою.
Раптам дружнай талакою
Галубы — уверх папарна —
Расплюскалі крыллем хмары.

Узняліся ўраз, як мігам,
Бы разгорнутая кніга —
Галубіная страха...

Задаволена ўздыхаў:
— Ах, якая ж у іх згода! —
Хлопчык думаў з асалодай.
— Крыл і пругкага паветра
У бясконцых сініх нетрах...

Назіраючы, зайздросціў:
— Вось бы мне да хмар у госці!
З галубамі я кружыўся б,
З небам добра падружыўся...

— Ой, як носяцца высока!
Іх дастанеш толькі вокам.
Там вясёлкаю накрыты
Купал майскага блакіту, —
Так хлапчук праз час каторы
Вывучаў птушыны норав.

Невялікімі кругамі
Пакрылялі над дамамі
І з бадзёрасцю
У целе
На вільчак страхі
Зляцелі...

Слаўныя людзі Беларусі

МІНДОЎГ

Нялёгкі лёс выпаў жыхарам Наваградскага княства: з поўначы яго акружалі сялібы ваяўнічых літоўцаў. Хоць наваградцы ўсю граніцу з імі умацавалі крэпасцямі, засекамі ды завваламі, густа расставілі старожы, а і воі ва ўсім княстве заўсёды былі напагатове, аднак звітныя суседзі, быццам з-пад зямлі, з'яўляліся якраз там, дзе іх не чакалі. А калі з'явіліся дык рабавалі дабро, лавілі і гналі ў няволю людзей, палілі сялібы. Кінецца наваградскі князь з воямі на іх: разаб'юць яны рабаўнікоў, вызваляць палонных і нахапанае дабро адбяруць, але ж усярога многа пабітых людзей застаецца і ўсюды дымяць адны папялішчы. Мо гэта трывала б і надта доўга, калі б не адно здарэнне.

Паміж літоўскімі князямі-кунігасамі разгарэлася барацьба за ўладу. У ёй надта ж заўзята змагаўся князь Міндоўг (нарадзіўся ён каля 1200 года), але перамаглі яго родзічы, і яму разам са сваімі вернымі воямі давялося ўцякаць ад пэўнай смерці. Прыбеглі яны каля 1230 года ў Наваградак (сённяшні Навагрудак у БССР), бо яго продкі паходзілі з полацкіх князёў, і тадышні старэнькі наваградскі князь Ізяслаў прыходзіўся яму сваяком. Наваградцы спачатку вельмі непрыхільна глядзелі на перабежчыкаў. Але калі тыя на чале з Міндоўгам ахрысціліся ў праваслаўную веру і пакляліся нахізна служыць даўшаму ім прытулак князю, тады дазволілі ім застацца і даручылі ахоўваць Наваградскае княства ад іхніх жа неўтаймаваных сародзічаў-літоўцаў. І нябласа зрабілі.

Міндоўг не толькі пільна ахоўваў наваградскія граніцы, але помсцячы сваім ворагам, пры дапамозе наваградцаў здабыў усю Літву і падпарадкаваў яе ўладзе Навагрaдка. А калі ў 1237 годзе Русь Паўночна-Усходнюю (сённяшнюю Расію), а затым у 1240 г. і Паўднёвую (Украіну) заваявала незлічоная татарская арда, усцілаючы зямлю трупамі і папялішчамі, такая ж небяспека навісла і над Наваградскім княствам. Тады наваградцы ў дапамогу Ізяславу выбралі князем Міндоўга. Абодва князі гуртавалі і з беларускіх зямель і з літоўскіх усіх, хто толькі здолеў валодаць зброяй, на абарону ад татараў. І татары, зведаўшы пра тое, не спяшаліся нападаць на Наваградчыну і залежную ад яе Літву. Толькі прымусіўшы ісці разам з імі паднявольных ім рускіх князёў з дружынамі, яны ў 1249 г. рушылі на Наваградак.

Аб'яднаныя і належна падрыхтаваныя да бою наваградскія і літоўскія войскі сустрэлі ворагаў пад крэпасцю Крутагор'е і ўшчэнт іх разграмілі. Загінуў нават сам хан Койдан. Пасля гэтага паражэння татары доўгі час не прабавалі нападаць на беларускія і літоўскія землі, а Крутагор'е сталі зваць Койданавым пабоішчам, з бегам часу — Койданавам (сённяшні горад Дзяржынск пад Мінскам).

Пасля смерці Ізяслава наваградцы выбралі Міндоўга сваім князем. Ён выдатна расшырыў уладанні Наваградскага княства, далучаючы да яго Гарадзенскае, Віленскае (тады яно называлася Крывагародскае), Слонімскае княствы, частку Полацкага і Віцебскага княстваў і іншыя суседнія беларускія і літоўскія землі. Княза Міндоўга падданы сталі называць вялікім князем літоўскім, а ўсю дзяржаву — Вялікім княствам Літоўскім.

Ратуючыся ад няволі, у Вялікае княства натоўпамі ўцякала насельніцтва з земляў, захопленых татарамі. Моц княства павялічвалася, а паважанне князя Міндоўга ўзрастала.

Усё тое надта ж не падабалася ні татарскім ханам, ні залежным ад іх рускім князям, ні падпарадкаваным Міндоўгавай уладзе літоўскім кунігасам. Яны аб'ядналіся і рушылі супраць Вялікага княства Літоўскага.

Увесь цяжар змагання супраць захопнікаў выпаў на долю беларусаў-наваградцаў. Вайна цягнулася каля дзесяці год і цаной вялікіх ахвяраў беларускім воям на чале з Міндоўгам удалося вызваліць большасць зямель Вялікага княства Літоўскага.

Не адолеўшы ў бітвах, ворагі перамаглі подласцю. Выбралі зручны момант і 5 жніўня 1263 года забілі Міндоўга і яго двух сыноў, калі тыя спалі ў сваіх пакоях у наваградскім замку.

Яшчэ цэлы караля і каралевічаў не паспелі астыць, як забойцы кінуліся рабаваць іхняе дабро ды дзяліць паміж сабой Вялікае княства Літоўскае. Калі ўжо злачынцы нацешыліся сваёй перамогай і з нарабаваным дабром пакінулі замак, тады сышліся наваградцы і, горка аплакваючы свайго любага абаронцу-караля, занеслі яго і сыноў цэлы на суседнюю з замкам гару і там пахавалі іх. Тадышнім звычаем, кожны, хто прыходзіў развітацца з нябожчыкамі, прынёс на іх магілу жменю зямлі. І вырасла тая гара ўпоравень з вежамі замка ды да сённяшняга дня наваградцы завуць яе Міндоўгавай Магілай.

Мікола Гайдук

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА"!

Я, вучаніца трэцяга класа, вырашыла напісаць да Цябе, як мы тапілі зіму.

У школе мы зрабілі ляльку з саломы. 21 сакавіка мы, гэта значыць — першы, другі, трэці і чацверты класы, панеслі праз вёску, аж да рэчкі ляльку-зіму. Там саламяную „зіму" мы падпалілі і кінулі ў рэчку са словамі: „Плыві і не вяртайся да нас". Потым мы ўбачылі, што з боку вёскі ідзе да нас прыгожая Вясна. На ёй была сукенка ў кветкі, на галаве вяночак. Мы ўсе ўцешыліся. Віталі „Вясну-Красну", разам з ёю ля рэчкі спявалі і танцавалі. „Вясною" была мая сяброўка, Малгося Кунцэвіч.Яна сапраўды вельмі прыгожая была.

Віялета Матвеюк,
школа ў Ляшуках

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Мы на ўроку беларускай мовы чыталі і адгадвалі загадкі. Рашылі, што кожны вучань з нашага класа складзе дома адну загадку. На наступным уроку мы чыталі нашыя загадкі і выбіралі найлепшыя. Пасылаем некалькі загадак Табе, „Зорка".

Вучні 4„Ц" класа

1. Не есць, не п'е, а расце. (Склала Аня Гліва).
2. Не звер, не чалавек, а вушы мае.
3. Ног не мае, а з агню ўцякае. (Склала Аня Таранта).
4. Шэрыя маленькія птушачкі, якія — вы ведаеце самі, яны зімой і летам застаюцца з намі. (Склала Марта Гродская).
5. Не есць, не п'е, а ідзе. (Склала Эля Грыгарук).
6. Не брэша, не лае, а ў хату не пускае. (Склала Агнешка Боўтрук).
7. Падае зімой і любяць яго дзеці. (Склала Эдзіта Керцуль).
8. Растуць толькі зімой, ды і то ўніз галавой. (Склаў Адам Кардзюкевіч).
9. Не есць, не п'е, а ходзіць і б'е. (Склаў Ігар Семянюк).

Нашы адказы: 1. Цана. 2. Каструля. 3. Малако. 4. Вераб'і. 5. Час. 6. Ключ. 7. Снег. 8. Ледзяшы-сасулькі. 9. Гадзіннік.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

…ай ў ве гэтыя карцінкі. Чым яны адрозніваюцца? Ці ёсць усе рэчы на першым, што і на другім?

(Праняг са стар. 9)

ЯПОНСКІЯ КАЗКІ

— Я таксама марыў усё жыццё сустрэцца з такім прыемным чалавекам, як вы.

Тады каварны гультай сказаў:

— Вельмі прашу вас наведаць мой дом. Сядзем хутчэй у лодку і паплывем да мяне.

Аднавокі адказаў:

— З падзякай прымаю ваша ласкавае запрашэнне. Але спачатку прашу і малю вас, зрабіць гонар і майму дому. Мае сваякі будуць у захапленні ад знаёмства з вамі.

— З радасцю пераступлю парог вашага дома, — сказаў Сэкі, а сам падумаў: „Заўтра ты будзеш сядзець у клетцы, і да мяне з усіх бакоў пасыплюцца сярэбраныя манеты".

Ледзь толькі Сэкі зайшоў у дом аднавокага, яго акружылі браты гаспадара і наперабой закрычалі:

— Глядзіце, у яго два вокі! Ну і вырадак! Вось дык пачвара! Адкуль ён узяўся?

— Зараз скажу, толькі звяжыце яго мацней, — загадаў гаспадар дома.

Сэкі не паспеў і міргнуць, як тут жа быў звязаны.

Тады аднавокі сказаў братам:

— Радуйцеся! Нашай галечы прыйшоў канец. Мы пасадзім гэтую пачвару ў клетку і будзем паказваць за грошы. Кожны на нашым востраве захоча паглядзець на двухвокага чалавека.

Гадзіны не мінула, а Сэкі ўжо сядзеў у клетцы. Адусюль спяшаліся жыхары вострава аднавокіх, каб паглядзець на чалавека з двума вокамі. І кожны плаціў гаспадару клеткі сярэбраную манету.

Так закончыў свае дні гультай Сэкі.

ПАЗНАЁМІМСЯ

Агнешка Лапінская, 6 клас, вёска Лубін-Рудолты, 23, пошта 17-121 Лубін-Касцельны, Беластоцкае ваяводства.

* ✲ *

БССР, 220050, г. Мінск, вул. Мяснікова, 35, кв. 1. Какан Віала. 3 клас.

* ✲ *

БССР, 211017, Віцебская вобл., Аршанскі раён, п/а Межава, в. Межава. Лобкіс Ірыне і Чарняўскай Святлане.

* ✲ *

СССР, 346523, Ростовская обл., г. Шахты-23, ул. Бульварная, 35-9. Булановой Лене. 6 клас.

* ✲ *

БССР, 220131, г. Мінск, вул. Мірашнічэнкі, 11, кв. 251. Палякова Оля. 6 клас.

* ✲ *

БССР, 220131, г. Мінск, вул. Мірашнічэнкі, 15. кв. 251. Аксане Трыгуб. 6 клас.

* ✲ *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, пер. Карбышэва, 3 кв. 21. Багдановіч Святлане. 5 клас. Хоча перапісвацца з хлопчыкам.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1, „Зорка"

Piątek 12 V — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 DT — Dodatek gospodarczy 9.40 „Trzy siostry dnia dzisiejszego" (2) — film fab prod. węg. 12.00 Hist. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II J. pol. 14.55 W szkole i w domu. 15.15 NURT. 15.45 Pr. dnia i DT — Wiad. 15.50 Okienko Pankracego. 16.15 Wyścig Pokoju — etap V 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Wyborcze. 18.00 „Sztandary zielone na maszty zatknijcie" — pr. dok. w przededniu Święta Ludowego. 18.25 „Rok 1939" — „Słowa i fakty" cz. II. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc 19.10 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 „Chłodnym okiem" — dramat psych prod USA. 21.50 Studio Wyborcze. 22.05 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.15 „Czas" — mag. publ. 22.50 Szkoła mistrzów — Jerzy Kawalerowicz. 23.05 DT — Echa dnia. 23.10 „Świat, jaki jest": „Magnaci heroiny" — film dok ang

Sobota 13 V — 7.00 TTR — s. IV Mat. 7.30 TTR — s. IV J. pol. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 9.00 „Księżniczka na grochu" — baśń prod radz. 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 „Bellona" — wojsk. mag. publ. 11.55 Telewizja Prowincja. 12.25 Tel Teatr Prozy: Jarosław Iwaszkiewicz — „Kongres we Florencji". 14.00 „Do trzech razy sztuka" — pr. z udziałem aktorów, dziennikarzy, sportowców. 14.30 Pr. dnia. 14.35 „Święta wojna" — komedia prod pol. 16.05 Los. D. Lotka. 16.15 Wyścig Pokoju — etap VI. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Wyborcze. 18.00 Polityka, politycy. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Fałszywy król" — film fab. prod. ang. 21.45 Studio Wyborcze. 22.00 Tydzień w polityce 22.10 „Szafa" cz. 1 — pr. rozr. 22.55 Tel. Przegląd Sportowy. 23.20 DT — Wiad. 23.30 „Powrót człowieka, zwanego koniem" — western. prod. USA.

Niedziela 14 V — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek oraz „Kto, ja panie psorze?" (1) — serial ang 10.30 DT — Wiad. 10.40 Cykl Wawel: „Wawel zaginiony" — film dok. 11.25 Gdzie są taśmy z tamtych lat 12.00 Poranek symfoniczny WOSPRiTV w Katowicach pod dyr. Antoniego Witta. 13.00 Tel. Koncert Życzeń 13.45 Teatr dla dzieci: A. Opala — „O ptaszku, który las zadziwił" (2). 14.35 „Opowieść o bitwie" — film dok. 15.40 „Katarzyna" (7) — serial franc. 17.15 Teleexpress 17.35 Relacja z centralnych uroczystości Święta Ludowego. 18.40 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Hoover przeciw Kennedym" (4 — ost.) — serial kanad. 21.00 Raport — 7 dni. 21.10 Sportowa Niedziela. 22.10 „Sławne kobiety i ich czasy" (3) „Coco Chanel" — serial dok. franc. 23.15 DT — Wiad.

Poniedziałek 15 V — 13.15 Wyścig Pokoju — etap VII. 14.55 TTR — s II Mech. roln. 15.25 TTR — s. II Prod. rośl. 15.55 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 „Luz" — pr. nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Wyborcze. 18.00 Echa stadionów. 18.30 Laboratorium. 18.50 „10 minut" 19.00 Dobranoc. 19.10 Gorące linie 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: Jerzy Zawieyski — „Miecz obosieczny" 22.10 Studio Wyborcze. 22.25 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.35 Wódko, pozwól żyć... 23.05 DT — Echa dnia. 23.25 J. niem. (26)

Wtorek 16 V — 8.05 Fiz. kl. VI. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Dodatek gosp. 9.40 „Synowie i córki Jakuba Szklarza" (7) — serial CSRS. 10.45 Domator 12.00 Geogr. kl. VII. 13.30 TTR — s. IV Fiz 14.00 TTR — s. IV Prod. rośl. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Wyścig Pokoju — etap VIII. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Wyborcze. 18.00 „Następny proszę" (3) — serial ang. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 „Od A do Z" 19.30 Dziennik. 20.05 „Synowie i córki Jakuba Szklarza" (7) — serial CSRS. 21.10 Studio Wyborcze. 21.25 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.40 Kronika Wyścigu Pokoju 21.50 Pr. publ. 22.45 DT — Echa dnia. 23.05 J. ang. (28).

Środa 17 V — 8.35 Domator 8.50 Domowe przedszkole 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Do dzieła, szefie" — komedia CSRS 10.50 Domator. 11.10 Mat. kl. I—III. 12.50 J. pol. kl. II lic 13.30 TTR — s. II Chem 14.00 TTR — s II Prod zwierz. 15.00 NURT 15.30 Wyścig Pokoju — etap IX 16.45 Pr. dnia. 16.50 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.55 Tel. Informator Wydawniczy. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Wyborcze 18.00 „Spojrzenia" — mag. krajów socjal. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.05 „Targi" — film fab. prod węg. 21.40 Studio Wyborcze. 21.55 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.05 Raport. 22.35 Rozmyślania prof. Mariana Stępnia. 22.45 Klub menadżera. 23.15 DT — Echa dnia. 23.35 J. ros. (29)

Czwartek 18 V — 8.05 Hist kl I lic. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad 9.25 „Nocna próba" — węg. film fab. 11.05 Domator 13.30 TTR — s. IV Mech roln. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 14.30 Rolniczy film oświatowy. 14.50 Wyścig Pokoju — etap X. 16.30 Pr. dnia 16.35 Kwant 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Wyborcze. 18.00 „Gdzie maki czerwieńsze od krwi". 18.25 Sonda 18.50 „10 minut" 19.00 Dobranoc. 19.10 „Teraz" — tyg. gosp. 19.30. Dziennik. 20.05 „07 zgłoś się" — serial. TP. 21.35 Studio Wyborcze. 21.50 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.00 Pegaz. 22.50 DT — Echa dnia. 23.25 J franc. (29).

Bielsk Podl. Śmiercionośna ślicznotka — USA 15—19. Kopalnie króla Salomona — USA 20—21.
Czeremcha Sprzedawca kapeluszy — fr. 17 Obcy — decydujące starcie — USA 20—21
Hajnówka Nietykalni — USA 15—16. Dom gry — USA 17—21.
Michałowo Pokój z widokiem — ang. 16—18. Krokodyl Dundee — austr. 19—21.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах.
нядзеля	14	1	Баніфаца, Дабеслава	Тамары, Макара	3.43-19.23	12.43-1.29
панядзелак	15	2	Надзеі, Зофіі	Барыса і Глеба	3.41-19.24	13.53-1.39
аўторак	16	3	Андрэя, Яна	Феадосія, Цімафея	3.40-19.26	15.03-1.48
серада	17	4	Пасхаліса, Славаміра	Пелагеі, Сільвана	3.38-19.28	16.14-1.58
чацвер	18	5	Аляксандры, Эрыка	Ірыны, Адрыяна	3.37-19.29	17.27-2.09
пятніца	19	6	Іва, Пятра	Дзяніса, Іова	3.35-19.31	18.43-2.23
субота	20	7	Базыля, Бернарда	Акакія, Ніла	3.34-19.32	19.58-2.42

З нагоды Дня Перамогі 14 мая 1989 г. а 11-тай гадзіне на савецкіх могілках у Мілейчыцах адбудзецца мірная маніфестацыя. Арганізатары запрашаюць усіх ахвотных прыняць удзел у маніфестацыі, а таксама ў культурных мерапрыемствах, якія ў гэты дзень будуць праходзіць у Мілейчыцах.

Сакрат Яновіч — наш кандыдат у сенатары ● „Васілёчкі" з гастролямі на Гродзеншчыне ● На мяжы аб добрым і смешным ● Міністр Я. Фіясік у Бельскім беларускім ліцэі ● Пісьменнікі з Беласточчыны ў краіне Нёмана ● Асіміляцыя на могілках ● Лёс — не лес ● Парады ● „Зорка" і „Нука".

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

2403. Юры Еўдасюк (Варшава) — 1500 зл.
2404. Удзельнікі карнавальнага балю, арганізаванага ГП БГКТ — 35.000 зл.
2405. Іван Копчук (Беласток) — 2000 зл.
2406. Кастусь Сідаровіч (Беласток) — 2000 зл.
2407. Кастусь Масальскі (Беласток) — 1200 зл.
2408. Яўгенія Тхарэўская (Орля) — 2400 зл.
2409. Данута Мароз (Гайнаўка) — 2000 зл.
2410. Мікалай Клімюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
2411. Віталій Байгуз (Беласток) — 2400 зл.
2412. Функцыянеры СВ у Гайнаўцы — 5350 зл.
2413. Грамадска-культурнае таварыства „Спадчына" пры рэдакцыі раённай газеты „Зара камунізма" (Пружаны) — 100 руб.
2414. Мікалай Занковіч (Парыж) — 98,91 дол. ЗША.
2415. Уладзімір Парфен (Дуброва-Беласт.) — 1200 зл.
2416. Пётр і Галіна Шаршуновіч (Навасады) — 8000 зл.

Працаўнікі Раённай каманды супрацьпажарнай аховы ў Гайнаўцы:

2417. Лявон Купрыяновіч — 300 зл.
2418. Пётр Прычыніч — 300 зл.
2419. Віктар Сніткоўскі — 300 зл.
2420. Аляксандр Кузьма — 300 зл.
2421. Васіль Матвеюк — 300 зл.
2422. Андрэй Антанюк — 300 зл.
2423. Леў Шпаковіч — 500 зл.
2424. Рыгор Кананюк — 300 зл.
2425. Яўген Беразавец — 300 зл.
2426. Міхась Шпаковіч — 300 зл.
2427. Аляксандр Мінько — 300 зл.
2428. Канстанцін Сцепанюк — 300 зл.
2429. Аляксей Трафімюк — 300 зл.
2430. Павел Данілеўскі — 300 зл.
2431. Васіль Каўбасюк — 300 зл.
2432. Мікалай Хіліманюк — 300 зл.
2433. Уладзіслаў Клімук — 300 зл.
2434. Мікалай Дзмітрук — 300 зл.
2435. Іван Петручук — 300 зл.
2436. Мікалай Пятрочук — 300 зл.
2437. Мікалай Рыбак — 300 зл.
2438. Лявон Шыла — 300 зл.
2439. Канстанцін Маеўскі — 500 зл.
2440. Аляксандр Маеўскі — 300 зл.
2441. Мікалай Валкавыцкі — 300 зл.
2442. Вяслава Шэлігоўская — 300 зл.
2443. Уладзімір Леўчук — 300 зл.
2444. Яраслаў Трахімчук — 300 зл.
2445. Мікалай Семянюк — 500 зл.
2446. Міраслаў Кірылюк — 400 зл.
2447. Валянціна Хіліманюк — 500 зл.
2448. Міраслава Сарачынская — 300 зл.
2449. Яўген Грыгарук — 300 зл.

Дзякуем

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Грамадскі камітэт будовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы просіць прабачэння за тое, што ў спісе ахвярадаўцаў на Музей было памылкова пададзена імя Міхася Германюка з Варшавы. Павінна быць: Міхась Германюк (а не Мікалай) — два разы па 1000 злотых.

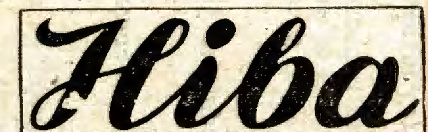

Орган [illegible] рускага грамадска-культурнага таварыства рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар). Віталій Луба (галоўны рэдактар) Міраслава Лукша Ян Максімюк. Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч

„Niwa"

ul. Wesołowskiego 1

15-950 Białystok. skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul Wesołowskiego 1 Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart 520 zł półr 1040 zł rocznie 2080 zł
WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych - instytucji i zakładów pracy
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" [illegible] numeratę w tych Oddziałach
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
2. dla osób fizycznych - indywidualnych prenumeratorów
— osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
— osoby fizyczne zamieszkałe w miastach [illegible] Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonuje używając blankietu wpłaty na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-958 Warszawa skr. poczt. 12 konto XV O/O i PKO W-wa Nr 1658-2010-45-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.
Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 667/89. Nakład 6.200 egz. T-3.

КРЫЖАВАНКА

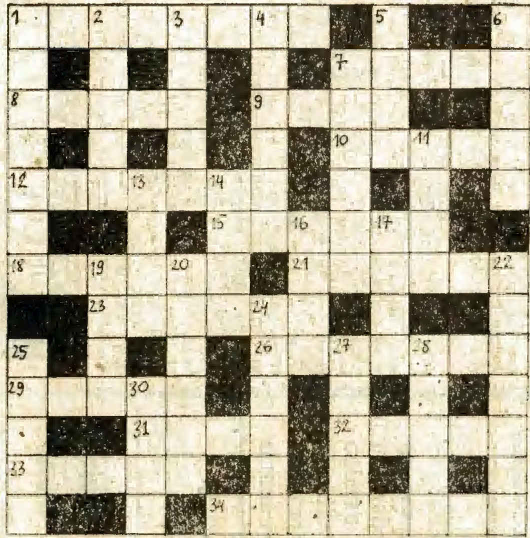

Упоперак: 1) важная папера, 7) здабыванне рыб, 8) сельскагаспадарчая расліна на корм і для ўгнаення, 9) энергічнае дзеянне, або неспадзяваная няўдача, 10) назоўны, або родны, 12) чалавек, які суправаджае і ахоўвае, 15) калега мясніка, 18) адплата за зло, 21) басейн, 23) адна з характэрных рыс літаратурнай беларускай мовы, 26) сусед грузіна, 29) фільтр у арганізме чалавека, 31) нішчыць жалеза, 32) месца, дзе капаюць, 33) са старога на новае, 34) робіць свой „дом" з балота.

Уніз: 1) капае магілы, 2) „муж" свінні, 3) з неба не сыплецца, 4) адтуліна ў носе, 5) звер, які вые, 6) пара года, 7) без валос, 11) з яго плялі лапці, 13) пчолы з яго робяць соты, а людзі свечкі, 14) па-суседску з Іракам, 16) слон, або вош, 17) асноўная думка, 19) беларускі пісьменнік, аўтар „Палескіх рабінзонаў", 20) жаночае імя, 22) біклажка, 24) сумеснае абмеркаванне, паседжэнне, 25) Усяслаў Чарадзей, 27) узор, мадэль, 28) гнойная пухліна, 30) усё, што звязана з фільмам. „ядань"

Сярод чытачоў, якія на працягу двух тыдняў прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны дзве кніжныя ўзнагароды.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 14.

Упоперак: дэцыбел, Аўрора, Курск, авадзень, архіў, ганарар, адліга, радзільня, Ялта, кнот, лунатік.

Уніз: дэкламацыя, Цюрых, Быкаў, лапата, груз, гронка, імігрант, гандбол, ногі, „Рунь", „Вянок", „Лада", лён.

Кніжныя ўзнагароды выйгралі: Мікалай Суднік з Полацка і Міхал Адамік з Сабалянаў.

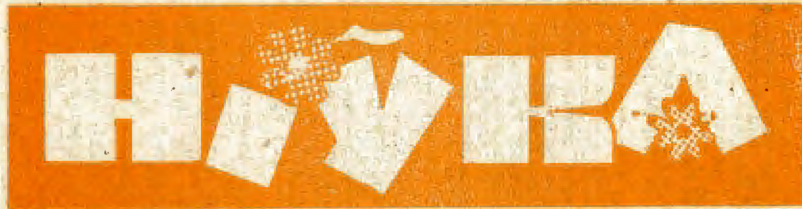

АФАРЫЗМЫ

Падчас нішчэння моц маюць усялякія фальшывыя аргументы, падчас стварэння — ніколі. Тое, што не праўдзівае, не будуе.

*

Хто набліжаецца, таго не адпіхайце; хто адыходзіць, таго не затрымоўвайце; хто вяртаецца, таго прыміце так, як быццам бы ніколі не адыходзіў.

*

Нерашучасць з'яўляецца найбольшай хваробай.

*

Калі накладваюць на людзей абавязкі, а не даюць ім ніякіх правоў, трэба ім добра плаціць.

*

Спатыкаючыся, можна зайсці далёка; нельга толькі ўпасці і не падняцца.

*

Толькі чалавек, які ўсё жыццё працаваў, мае права сказаць: я жыў!

*

Штодзень трэба было б паслухаць хаця б адну песню, прачытаць добры верш, паглядзець выдатную карціну і — калі б гэта было магчымым — сказаць некалькі разумных слоў.

Іаган Вольфганг Гётэ

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

А Я Ў ПЕЧЫ НЕ ПАЛІЛА, МІЛЫ МОЙ, МІЛЕНЬКІ

— А я ў печы не паліла, мілы мой, міленькі,
А я есці не варыла, голуб мой сівенькі.
— Запалі, міла, навары, міла,
Запалі, о-ха-ха, чарнабровая мая!*)

— Я цябе не буду слухаць, мілы мой, міленькі,
Я цябе не буду слухаць, голуб мой сівенькі.
— Я наб'ю, міла, я наб'ю, міла,
Я наб'ю, о-ха-ха, чарнабровая мая!

— Ой, не маю я здароўя, мілы мой, міленькі.
Ой, не маю я здароўя, голуб мой сівенькі.
— Памірай, міла, памірай, міла,
Памірай, о-ха-ха, чарнабровая мая!

— Дзе ж мяне ты пахаваеш, мілы мой, міленькі,
Дзе ж мяне ты пахаваеш, голуб мой сівенькі?
— Пад гарой, міла, пад гарой, міла,
Пад гарой, о-ха-ха, чарнабровая мая!

— А магілу чым засадзіш, мілы мой, міленькі,
А магілу чым засадзіш, голуб мой сівенькі?
— Бур'янам, міла, бур'янам, міла,
Бур'янам, о-ха-ха, чарнабровая мая!

— Ці заплачаш на магіле, мілы мой, міленькі,
Ці заплачаш на магіле, голуб мой сівенькі?
— Засмяюць, міла, засмяюць, міла,
Засмяюць, о-ха-ха, чарнабровая мая!

*) Апошнія два радкі кожнай страфы паўтараюцца.

Парыжанка вяртаецца дадому ў новым футры з норак. Муж, які ўбачыў набытак, аж пачырванеў са злосці.

— Нічога, мой любы, толькі шэсцьсот пяцьдзесят франкаў у месяц. Гэта не павінна давесці цябе да банкруцтва, — салодкім голасам тлумачыць жонка.

— А праз колькі месяцаў?

— Ах, пра гэта я забыла спытаць!

*

— Якая прычына таму, што хочаце развесціся з жонкай?

— Супадзенне характараў.

— Хіба вы хацелі сказаць: „несупадзенне характараў".

— Я сказаў тое, што хацеў. Падумайце сабе: я п'ю як дракон, яна таксама; я куру з ранку да вечара, яна таксама; яна пастаянна праседжвае ў суседак, я гэтаксама... Ці ў такой сітуацыі далейшае сужыццё магчымае?

*

Афіцыянт падымае трубку. Звоніць жанчына, якая дапытваецца, ці няма ў рэстаране яе мужа.

— Запэўніваю вас, што вашага мужа ў нас не было.

— Адкуль вы ведаеце пра каго я пытаю, калі я вам не адрэкамендавалася? — са злосцю крычыць жанчына.

— Я ўпэўнены ў гэтым. Жонкі джэнтльменаў, якія заходзяць да нас, настолькі тактоўныя, што не шукаюць сваіх мужоў па шынках, — ветліва паясніў афіцыянт.

МІЖ НАМІ

Не так цяжка аддаваць жонцы ўсю зарплату, але цяжка даказваць, што яна ўся.